

КОМИСИЯ

www.comdos.bg

Контакти Начало Търсене
BG EN

за разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Равносметка с поглед напред
Мандат 2012–2017

THE COMMITTEE

www.comdos.bg

Contacts
BG EN

Home

Search

for Disclosing the Documents and Announcing Affiliation
of Bulgarian Citizens to the State Security
and the Intelligence Services of the Bulgarian National Army

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Looking back and forward
2012–2017

Тел.:+359 2/8004 506 • Факс:+359 2/8004 500 • София, ул. „Врабча“ 1 • info@comdos.bg
Tel.:+359 2/8004 506 • Fax:+359 2/8004 500 • Vrabcha 1 Str., Sofia, Bulgaria • info@comdos.bg
web: www.comdos.bg

1. Думи на председателя: „Завесата е вдигната“	2
Opening words of the Chairman: ‘The curtain is lifted’	
2. Комисията	4
The Committee	
3. Законът повелява	13
The law	
4. Нашите правила	21
Our rules	
5. Екип от професионалисти	24
A team of professionals	
6. Предисторията	25
Background	
7. Равносметката (2007 – 2012 г.)	29
Stocktaking 2007–2012	
8. Цели и мисия на Мангам 2012–2017 г.	38
Goals and mission 2012–2017	
9. Партньорства	43
Partnerships	
10. Погледът на обществото	46
The view of the public	
11. Речник	51
Glossary	

Завесата е вдигната

Когато политическите сили в България след дълга и мъчителна дискусия стигнаха до съгласие документите на бившите тайни служби да се съберат и съхранят за историята, а гражданите да получат достъп до тях, мнозина не вярваха, че това ще се случи. Отношението им бе като към поредния мъртво роден закон, който скоро след гласуването му ще забуксува, ще бъде отменен, а общественото съзнание ще бъде отново приспано.

Днес, едва ли има човек, който да се съмнява, че това вече е възможно. С дейността си комисията доказва, че Законът за достъп и разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия е работещ и стриктно се прилага.

Най-после хората вече реално се докосват до дълбоко пазените под грифове за секретност документи. Вярно е, че едни получиха огромно разочарование поради осветената им тайна зависимост от секретните служби на комунистическата власт, но вярно е и това, че други получиха така дълго чаканата справедливост за оказваната върху тях политическа репресия.

Истината, казват, че боли. Но само при нейното максимално разкриване може да се пише обективна история. Умението на едно общество да чете задълбочено историята си, да я анализира и да извлича поуки от нея, е добър залог за неговото по-добро бъдеще.

В началото на своята работа Комисията честно предупреди хората да не очакват от нея да бъде трибунал или критик. Постави си за задача само да вдигне завесата, зад която се крие истината. Остави на публиката да избира дали да ръкопляска или да освирква актьорите, режисирани от някогашните тайни служби. Ето, че завесата е вдигната. Властта е по-прозрачна, задкулисните зависимости от миналото са все по-ограничени. Обществото има свободата да оценява. Негово право е да съди по своята морална скала. Какво по-демократично от това?!

The curtain is lifted

When long and intense political consultations culminated in an agreement to collect and preserve the written legacy of the former Bulgarian secret services for history's sake, under a policy of open and free access, many were skeptical. Domestic audiences were unimpressed with what they believed to be another attempt to dull the collective consciousness and memory with short-lived legislation. The law was pronounced dead at conception, and the general opinion was that it would soon be repealed as a failed piece of law-making.

Today, there are hardly any skeptics left to doubt the effects of this action. Within its competence, the Committee has succeeded to effectively and strictly implement the Law on Access to and Disclosure of the Documents and Announcement of Affiliation of Bulgarian Citizens to the State Security and the Intelligence Services of the Bulgarian National Army.

Access to the secret world of classified documents is no longer an illusion but a reality. While some were greatly disappointed with their affiliation to the communist secret services being publicly announced, justice was finally restored for others who had been victims of political repressions and persecution.

While the truth hurts, acknowledging the truth in its entirety is the best way forward and the only credible instrument to examine past events as objectively as possible. Society's best hope for a better future lies with its ability to engage in an in-depth reflection on its history, analyse and learn from the past.

From the beginning of its mandate, the Committee refused to live up to the expectations to be a judge or a critic. It had the specific task to pull back the curtain and report the truth as it happened. It was left to the audience to choose whether to cheer or jeer the actors dancing on the strings of their SS puppet masters. The curtain is lifted. Government is more transparent now; backstage bargaining of the past takes place less frequently. Members of our society are free to make choices while staying true to their moral compass. What is more democratic than that?!

Комисията

Комисията е независим държавен орган, който осигурява достъп, разкрива, използва, съхранява и се разпорежда с документите на Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия. Работата ѝ е открита и прозрачна, защото всяко взето от нея решение се качва на интернет страницата на Комисията, а дейността ѝ се отчита на всеки шест месеца пред Народното събрание.

По закон членовете на Комисията не трябва да имат принадлежност към Държавна сигурност и към разузнавателните служби на БНА, както и да не са служители на днешните специални служби. Лустрация, в смисъл на участие в изборни и властови структури на хора с принадлежност към ДС и РС на БНА, е приложена само в този закон. Другото условие е да имат разрешение за достъп до класифицирана информация. Членовете на Комисията се избират с мандат от 5 години.

През април 2012 г. изтече първият мандат на Комисията, а през май 2012 г. 41-то Народно събрание избра нов състав – Мандат втори. За председател на Комисията беше избран Евтим Костадинов (втори мандат), за заместник-председател – Айруш Хаджи, а за секретар – Мариана Даракчиева. За членове на Комисията бяха избрани Апостол Димитров (втори мандат), Борис Михайлов, Георги Пангаров, Ваня Жекова, Екатерина Бончева (втори мандат) и Орхан Исмаилов (втори мандат).

Въпреки различното политическо представителство на членовете на Комисията, общото в тяхната мотивация остава стриктното прилагане на закона и разкриването на истината за бившите тайни служби пред обществото.

The Committee

The Committee is an independent body entrusted with ensuring access to, disclosing, using, keeping and handling the archives of the former state security and the intelligence services of the Bulgarian National Army (BNA). The principles of accountability and transparency apply to every aspect of work. All resolutions are published on the website of the Committee, while activity reports are produced and submitted to the National Assembly on a semi-annual basis.

The members of the Committee must meet the criteria to have no former connections to the State Security and the intelligence services of the BNA, and to not be employees of the special services of today. The principle of lustration, as far as membership of persons affiliated to the State Security and BNA intelligence services in election and government structures is concerned, is only employed in the relevant law. Authorisation to access classified information is a further requirement for membership. Committee members are elected for a five-year term.

This Committee's first term of office ended in April 2012. Second mandate members were chosen in May 2012 by the 41st National Assembly as follows: Evtim Kostadinov (Chairperson, second term), Ayrush Hadzhi (Deputy Chairperson), Mariana Darakchieva (Secretary), and members Apostol Dimitrov (second term), Boris Mihaylov, Georgi Pangarov, Vanya Zhekova, Ekaterina Boncheva (second term), Orhan Ismailov (second term).

Regardless of their political affiliation, all members of the Committee are united by the simple motivation to strictly follow the law and publicly expose the truth about the former secret services.

Евтим Костадинов, председател

Evtim Kostadinov, Chairman

През първия мандат от моето председателство в мотивацията си за работа в Комисията бях написал, че най-трудно е, когато истината се изрича на глас. Особено когато тя е болезнена, засяга човешки съдби, руши доверие, поражда обществено напрежение. Днес, от дистанцията на времето, още по-силно усетих, че това е така. Не само е трудно, а понякога дори е много трудно. Но разбрах още, че само когато осветената истина не е подвластна на емоциите, не е забулвана от лични и политически интереси, а е призвана да разкаже историята такава, каквато е била, може обективно да бъде осмислено миналото и да бъдат извлечени най-важните поуки за бъдещето. През първия мандат Комисията следваше стриктно закона и до голяма степен изпълни своите основни задачи – да установява и обявява зависимостите от бившите тайни служби на публичните лица, да осигури достъп на хората до документите на тези служби и да изгради централизиран архив, в който да ги съхрани. Вторият мандат на Комисията е призван да доведе нещата докрай.

To say the truth out loud is the hardest thing to do. It is even harder when this truth is painful, affects human lives, undermines people's trust, and generates social tension. This I wrote in my statement of motivation as a first-term Chairman of the Committee. The truth of these words is apparent to me now more than ever. It can be difficult, sometimes to the extremes. But I also learned that only the truth in its most essential form, unburdened by emotion or personal and political bias, can tell the story as it happened. It is the proper way to look at the past with no prejudice in mind and draw lessons for the future.

Within its first term of office the Committee pursued strict application of the law and largely accomplished the main tasks entrusted thereto: determining and announcing affiliation of public figures to the former secret services, ensuring open access to their classified records, and establishing centralised archives for their safekeeping. This second mandate is meant to carry through the process. We will continue our extensive efforts, on an even larger scale, to update public knowledge on the architects of the transition pe-

Комисията The Committee

С още по-прецизна и широко мащабна работа ние ще трябва да продължим да информираме обществото какви са хората, които са били начело на държавата в годините на прехода и са формирали неговото съзнание. Да помогнем за достигане до най-точния отговор на въпроса кой, как, дали и с каква цел задкулисно е дърпал конците на властта, защото само така ще можем да разберем защо в България преходът се случи именно по този начин. С предоставянето на все по-големи възможности за публичност на архивните документи ще се постараям да подготвим основите на един бъдещ Институт за национална памет.

**Айруш Хаджи,
заместник-председател**

Причините, които ме мотивират да работя в Комисията, са много. Много са, защото житейският ми път е дълъг. Признавам – и труден. Не дълъг единствено като отрязък време, а като натрупана болка, гняв за справедливост, борба за човешки права и свободи. Като се върна назад и затворя очи, пред мен изплуват първите разкази край бащиното огнище, видяното и преживяното в защита на име и религия, потъпканото лично достойнство, петте години затвор, ужасът в карцера, мъченията, униженията... Странно, но страданието не само не ме прекърши, а ме направи по-силен. И когато на 10 ноември 1989 година вярата ми в справедливостта възтържествува, когато се сбъдна мечтата ми за демокрация, прозрях друга една истина – свободата, а особено съчетаната с власт свобода, е тежък морален товар.

**Ayrush Hadzhi,
Deputy Chairperson**

From my deep personal experiences I find motivation to work and be part of the Committee. The list of reasons is long; long enough to be consistent with a life with more than its fair share of hardship. Both in terms of time and pain, righteous anger, fight for human rights and freedoms.

As I close my eyes and look back in time they flash before me, first stories around the fireplace, sights and memories of defending my name and religion, the sense of violated dignity, five years of imprisonment, horror of solitary confinement, torture, humiliation... Strangely how the pain of it all did not break me, but instead made me stronger. Then 10 November 1989 came with my faith in justice restored. My dream of democracy came true and another truth dawned upon me: freedom, especially one coupled with authority, is a tough moral burden to bear.

За мен в политиката не може без морал. Жадувах да видя този морал. Не можех да приема, че истинският демократ може да е като монетите – с две лица. Наложих се отново да изследвам човека. Да се питам, защо е такъв, кой и как го е правил и прави такъв...

С работата си в Комисията бих искал да пречистим обществото от задкулисието в живота и в политиката. Да помогнем за възраждането на идеала за онази демокрация, за която се борихме. Човек често греша, важно е да намери сили да бъде достатъчно голям и да признае грешките си, достатъчно умен, за да спечели от тях и достатъчно силен, за да ги поправи.

I believe that political power must go hand in hand with morality. I yearningly waited to see this morality in action. It was unacceptable that a true democrat at heart could be like a coin – two-faced. I needed to re-examine the nature of men. Why are we the way we are? Who made us that way? How does this development take place?...

I wish for my efforts to help fostering a culture free of puppet strings in life and politics. I look forward towards the revival of the ideal of democracy we used to fight for. It is human to err, but a man must be big enough to admit his mistakes, smart enough to profit from them, and strong enough to correct them.

**Мариана Даракчиева,
секретар**

Впътя от провинциалния град до позицията на депутат в 41-то Народно събрание, а сега и в Комисията по досиетата, ме водеше и стимулираше мисълта за Истината. Каква е тя, какви са измеренията ѝ, къде в координатната система на Живота се вмества тя и как променя човешкото ни съществуване?

Убедих се, че почти винаги Истината е била задушавана от подлостта, задушавана, но не и унищожена. В дебелите томове на закона единствено подлостта няма своята наказателна алинея. Законът е сложил ръка върху всички престъпления, но подлостта никога не е влизала в съда като обвиняем. Обратното – съдът, законът, обществото винаги са се занимавали само с нейните жертви. Защото законът не се занимава с невидимото, а с деянията на грешните.

Подлостта е като сатаната – тя същест-

**Mariana Darakchieva,
Secretary**

Мy transition from life in the province to the benches of the 41st National Assembly, and now the Committee for the Secret Police Files, was guided and motivated by the concept of Truth. What are the nature and dimensions thereof? What is its part in life's design and how it interferes with human existence?

tence?

I found out that the Truth was almost always stifled by deceit, but never subdued in the end. Yet, the lack of morality is not a crime in the big books of law. Law covers all types of crime, but immoral is not illegal, and immorality never made it to court. Quite on the contrary, the court, the law, society have always dealt with its victims only, for the law does not concern itself with the unseen, but with the works of the wicked.

Immorality is like the devil. It exists, but cannot be

Комисията The Committee

Вува, но не се вижда, не се доказва. Средствата на подлеца са морални, извън фактите. Докато обществото крещи: „Долу подлостта!“, подлеците вървят нагоре. Това е закон – един от свършените закони на несвършения ред на земята.

И все пак, колкото и невъзможно, илюзорно да изглежда, аз не съм загубила вярата, че убиецът на истината и всичко морално чисто може да бъде, ако не унищожен, поне демаскиран.

Безкомпромисната работа на Комисията ще възстанови Истината за времето и за личностите в него. Защото, макар преследвана и йезуитски преиначавана, тя съществува във времето, а то е закон, който никой не може да спре.

„...И ще познаете Истината и Истината ще ни направи свободни“ е казал месията Исус.

seen, cannot be proven. The means of the immoral are beyond the facts. Men of immorality climb up the ladder of public success while the world screams, 'Down with deceit!' It is a rule. It is one of the perfect laws guiding the flawed order of human affairs.

However slim the chances, I still have faith that the enemies of truth and integrity can be, at the very least unmasked and exposed, if not eradicated. With careful consideration of its duties, the Committee is set to restore the Truth about events and people of the past. Persecuted and distorted for the sake of ideology, the Truth does not cease to exist. It is the law of nature and the way of the world.

In the words of the Messiah, '.....and ye shall know the Truth and the Truth shall make you free'.

Апостол Димитров, член

Имах достатъчни основания, и обществени, и лични, за да се откажа от депутатския си мандат в 40-ото Народно събрание и да приема предложението за член на Комисията. Решението ми не разбраха дори най-близките ми хора и приятели. Един от основните ми мотиви бе да науча истината за ДС. Не скривам, че съм изпитвал респект и уважение към институцията, отговорна за националната сигурност.

Днес оценката ми за нея не е еднозначна.

А на тези, които критикуват закона и омаловажават дейността на Комисията, ще припомня една мисъл на Белински, че „...най-горчивата истина е по-добра от най-приятното заблуждение...“.

Apostol Dimitrov, Member of the Committee

I had many reasons, both private and public, to give up my term of office as a member of the 40th National Assembly and assume membership in the Committee. Even those closest to me, relatives

and friends alike, could not understand why I had come to this decision. I was mostly driven by the motivation to find out the truth about the State Security. I admit to have had feelings of respect for the institution that was responsible for our nation's safety.

Today, I take more than one perspective to the issue.

There are those who find faults in the law and undermine the work of the Committee. I ask them to recall the words of Belinsky, 'The bitterer truth is better than the most pleasant error'.

Борис Михайлов,
член

В общественото ни пространство битуват много митове и мистерии за Държавна сигурност. Като млад и необременен човек пристъпвам към темата за досиетата с детско любопитство, но също така и без предразсъдъци, без предварителна нагласа, без предварително мнение и оценка.

Държа да знам истината. Истината за това какво е била ДС, кои лица са били ДС, какво е било и е тяхното влияние върху обществените ни отношения в различните сфери. Искам да знам репресирала ли е ДС, как, кого и най-вече защо. Когато получа отговор на тези въпроси, ще знам, че съм изпълнил мандата си успешно.

Boris Mihaylov,
Member of the Committee

There are numerous State Security myths and misconceptions circulating in public discourse. The topic of secret police files is surrounded by ambiguity and shrouded in speculations. I approach the subject with the curiosity of a child and the focus of a young man, unburdened by the baggage of the past, free of prejudice, as-

sumptions, preconceptions and judgement. It is the truth I am interested in. The truth about the State Security as it was: its nature, its faces, its impact on every dimension of societal relations. I want to know if repressions took place and who was involved. I want to find out what, how and, above all, why? Answers to these questions will lay my mind to rest, knowing that what we have done has not been in vain.

Ваня Жекова,
член

От както се помня, ме вълнува темата за човешкото достойнство. Ценност за мен са хората, които посрещат своята сурова участ с високо изправени чела. Те ще останат в историята по начин, който им се полага.

Миналото има свой живот и ни предизвиква да го осмисляме. То присъства в настоящето с въпросите за уязвимостта,

Vanya Zhekova,
Member of the Committee

For as long as I can remember, I have been fascinated with the idea of human dignity. I appreciate the true value of people facing their fate with heads held high. They will go down in history in full appreciation of their merit.

The past has a life of its own and we have to rise to the challenge of making meaning of that past. It projects itself into the future

Комисията The Committee

нагаждането, подлостта, предателството, прошката.

Не ни е нужно да омаловажаваме или да преувеличаваме значението на фактите и събитията. Мисля, че е необходимо да ги познаваме, да имаме памет за тях. Когато се впуснем в километрите страници за методите на Държавна сигурност, пред нас се открива хоризонт – да си изградим позиция на свободни граждани.

Време е да платим цената – да говорим от свое име и да почувстваме свободата вътре в нас!

raising questions as to matters of vulnerability, self-interest, treachery, betrayal, forgiveness.

We need not undermine or overstate the implication of facts and events. It is good to know and remember though. As we embark on a search through thousands of pages of secret documents, we are free of restrictions. We can address issues and form opinions as thinking, free individuals.

It is time to pay the price: to speak on our own behalf and to experience freedom within ourselves!

Георги Пангаров, член

Отдал съм по-голяма част от живота си в служба на държавата, в системата за сигурност. Бил съм и от двете страни на барикадата, ако може по този начин да се перифразира настройката на обществото по темата за досиетата и тяхното разсекретяване.

Опитът показва, че „отварянето на досиетата“ бе необходим и необратим процес. Отговорността как ще бъдат прочетени тези страници от вечната и невъзвратима история сега е наша. Прилагането на закона за досиетата търси обективната и неподправена истина за тази история. Дали ще бъдем безпристрастни, така както повеляват законът и очакванията на хората, избрали ни да го приложим, или ще влизаме в излишни полемики, които отварят стари рани?! Кутията на Пандора вече е отворена. Нека извървим своя път до истинската Голгота, за да постигне обществото покоя и помирението, от които така силно се нуждае.

Georgi Pangarov, Member of the Committee

I have devoted the better part of my life to service in the field of national security. I have been, so to speak, on both sides of the barricade of public opinion on the matter of secret police files and their availability to the public.

Experience has shown that disclosure of the files is a necessary development that cannot be reversed. Responsibility to offer reading and understanding of these pages of timeless history now lies with us. The purpose of the law on the secret police files is the impartial and objective pursuit of the genuine historical truth. Should we shake off the prejudices as the law and public expectations require, or, engage in useless arguments to re-open wounds of the past?! Pandora's Box is now open. Let us walk the way to our own Golgotha to find the peace and reconciliation long sought for.

**Екатерина Бончева,
член**

*„Всички сме копелета
на комунизма“
Адам Михник*

Когато през 2007 година всеки трябваше да се представи с няколко думи, за себе си избрах тази мисъл на Адам Михник. Години по-късно не само я потвърждавам, но бих добавила и нещо от Евангелието: „Тайното винаги става явно. И не можеш да избягаш от това“. Знанието от архивите на ДС потвърди знанието ми за един репресивен комунистически режим. При който дори и палачите понякога са били жертви.
САМО ИСТИНАТА НИ ПРАВИ СВОБОДНИ.

**Ekaterina Boncheva,
Member of the Committee**

*‘We all are bastards of the Communist system’
Adam Michnik*

When, in 2007, we were asked to each give a short introduction of ourselves, I chose to quote Adam Michnik. Years later, I would use the same words again, and I would further remind what is best said in the book of the Gospel, ‘For whatever is hidden is meant to be disclosed, and whatever is concealed is meant to be brought out into the open’. What I learned from the archives of the State Security deepened my knowledge and understanding about a repressive communist regime where even executioners were sometimes victims.
ONLY THE TRUTH CAN MAKE US FREE.

**Орхан Исмаилов,
член**

Вначалото на първия мандат на Комисията в качеството ми на заместник-председател заявих, че отварянето на досиетата е важна предпоставка за катарзиса, за моралното пречистване на обществото. Продължавам да бъда на мнение, че без този процес винаги щеше да ни гложди червеният на подозрението Кой Кой е в българското политическо, икономическо и духовно пространство. Пътят, който измина Комисията, не бе лек,

**Orhan Ismailov,
Member of the Committee**

In the beginning of my first mandate as a Deputy Chairperson of the Committee, I emphasised the importance of disclosing the files as a process of catharsis and moral purification of society. I retain the belief that doubts and uncertainty will otherwise continue to plague the mind of our nation in the realms of political, economic and spiritual life.

The Committee was often a target of criticism. It was a long, tough road to travel to reach our goals, but it was a road worth taking.

Комисията The Committee

мисията ѝ често бе критикувана, но задачите, които си постави, бяха изпълнени. В този дух, и през втория мандат нашата институция ще следва пътя на решимостта, отговорността и целенасочеността. Защото осветляването на миналото и преодоляването на съмненията ще помогне на всички нас да изградим едно по-добро бъдеще. Познавайки опита на историята си, обединен българският народ ще може да оцени истински смисъла на свободата и демокрацията.

In this spirit, our second mandate will continue to build on the principles of perseverance, responsibility and singleness of purpose. Dismantling the past and conquering uncertainty will pave the way for a better future. In the knowledge of the past, historically comprehended, lies our key to experiencing the true meaning of freedom and democracy as a people and as a nation.

Комисията заседава
Committee's session

Законът повелява

I. Каква е изключителната компетентност на Комисията?

Всеки закон следва строго регламентирани членове, алинеи и точки, чието приложение е задължително. За да работи един закон, е необходима не само воля от страна на лицата, задължени да го прилагат, но и самият закон да бъде действащ. Качество, което се доказва с практиката по изпълнението му.

Комисията за разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия е единственият орган, който е натоварен с изпълнението на закона и е овластен да установява и обявява принадлежност на български граждани към органите на Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия. Принадлежност се установява с решение на Комисията, което се публикува в интернет страницата ѝ и в бюлетина, който тя издава въз основа на чл. 14 от закона.

От изключителната компетентност на Комисията са и действията по разкриване, използване и съхраняване на документите на тези органи, както и предоставянето на достъп до тях. Тези права се отнасят до документи само на органите на Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия за периода 9 септември 1944 г. – 16 юли 1991 г.

Никой друг орган или лице няма право да обявява принадлежност, нито да разгласява информация, установяваща принадлежност. Който стори това, носи наказателна отговорност по чл. 273 от НК. Научноизследователската, публицистичната и проучвателната дейност се извършват по реда на Закона за достъп до обществена информация. Тази дейност не дава право да бъде разгласявана информация, установяваща принадлежност на определено лице към бившите служби за сигурност, нито да разгласява личните данни на трето лице, чието име е споменато в документите им.

The law

I. What is the exclusive jurisdiction of the Committee?

Law is made up of a strict set of mandatory provisions forming articles, paragraphs and sub-paragraphs. A functional law requires more than the good will of the people who are under the obligation to implement it. It has to demonstrate its value in practical terms; it has to be a law that works. And this law does.

The Committee for Disclosing the Documents and Announcing Affiliation of Bulgarian Citizens to the State Security and the Intelligence Services of the Bulgarian National Army (CDDAABCSSISBNA) is the only body in charge of the implementation of the law which is authorised to establish and announce the affiliation of Bulgarian citizens to the State Security bodies and the intelligence services of the Bulgarian National Army. Affiliation is announced through a resolution published by the Committee on its website and in its bulletin issued on the grounds of article 14 of the law.

All actions dealing with disclosing, using and preserving the documents of the institutions referred to above, and making them available to the public as required by law, fall within the exclusive competence of the Committee. These powers strictly apply to documents of the State Security bodies and the intelligence services of the Bulgarian National Army during the period between 9 September 1944 and 16 July 1991.

No other institution or individual person has the right to publicly announce affiliation or disclose any information of this nature. Violators of this rule are subject to the penalties provided for in article 273 of the Criminal Code. The research and publishing work is conducted in compliance with the Access to Public Information Act. Such activity does not confer a right to make public any information concerning the affiliation of an individual to the former security services, or reveal personal data of a third party mentioned in their documents.

Законът повелява The law

II. Какви са правомощията на Комисията?

1. Установяване и обявяване на принадлежност на български граждани към органите на Държавна сигурност и разузнавателните служби на БНА

Законодателят е направил това с цел да допринесе за допълнителната информираност на обществото и да внесе прозрачност за лицата, които заемат публична длъжност или извършват публична дейност. Например такива лица са: президентът и вицепрезидентът на Републиката; народните представители в Народното събрание и в Европейския парламент; министър-председателят, заместник министър-председателите, министрите и заместник-министрите; членовете на Конституционния съд; омбудсманът и заместниците му; представители на различни държавни агенции, комисии, на местната власт, ръководителите и членовете на управителните органи на религиозни общности, собствениците и главните редактори на медии, ректорите на висшите учебни заведения, ръководителите на контролни и надзорни органи и още много други.

В закона се предвижда възможността Комисията да не разкрива и да не оповестява публично само онези документи, чието разкриване или публично оповестяване би увредило интересите на Република България в международните отношения или би създавало сериозна опасност за живота на дадено лице. Същите се регистрират в отделен архивен фонд в централизирания архив, който е на пряко разпореждане на председателя на Комисията. С последната поправка на закона (декември 2012 г.) отпадна ограничителният § 12 от Преходните и Заключителните разпоредби и по този начин бе свалена забраната да не се установява принадлежност на лицата, заемали ръководни длъжности след 16 юли 1991 г. в Служба „Военна информация“ и в Националната разузнавателна служба. Като цяло бе разширен обхватът на проверяваните публични лица.

2. Приемане, използване и съхраняване на документите в Централизирания архив на документите на Държавна сигурност и на разузнавателните служби на БНА.

II. What are the powers of the Committee?

1. Determining and announcing Bulgarian citizens' affiliation to the bodies of the former State Security and the intelligence services of the Bulgarian National Army

It was the aim of the legislator to further public awareness and establish transparency regarding holders of public positions or public functions, such as for example: the president and vice-president of the Republic; National Assembly and European Parliament members; the Prime Minister, deputy prime ministers, ministers and deputy ministers; members of the Constitutional Court; the ombudsman and his/her deputies; representatives of different state agencies, commissions, local authorities, heads and members of representative bodies of religious communities, media owners and editors-in-chief, rectors of institutions of higher education, heads of supervision and monitoring bodies, and many more.

The law provides for the possibility of non-disclosure and non-release of documents, the disclosure or public announcement of which would harm the interests of the Republic of Bulgaria in the field of international relations, or endanger the personal life and safety of individuals. Such documents are to be filed in a separate fund of the centralised archives, which is under the direct control of the Chairperson of the Committee. The latest amendment to the law (December 2012) removed the restrictive §12 of the Transitional and Closing Provisions prohibiting determination of affiliation for persons who occupied high positions at the Military Information Office and the National Intelligence Service after 16 July 1991. The scope of public figures subject to examination was extended altogether.

2. Acquisitions, use and preservation of the documents in the Centralised archives of the documents of the State Security and the intelligence services of the Bulgarian National Army.

До окончателното приемане на архивните документи от бившите служби за сигурност, което ще бъде извършено по време на втория мандат на Комисията, се процедира по реда на чл. 16, ал. 2 от закона. По искане на Комисията, органите по чл. 1 от закона предоставят всичките документи, отнасящи се до проверяваните лица, и подготвят писмени доклади с предвиденото в законовия текст съдържание. Докладите имат само помощен характер, тъй като решението по същество относно това има ли определено лице принадлежност към органите на Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия е предоставено единствено в компетентността на членовете на Комисията. „Предоставянето“ на документите представлява фактическо предаване, след което Комисията завежда същите в централизиран архив, специално създаден за целта в изпълнение на чл. 1, ал. 3 от закона. Неговата организация и поддържане е правомощие на Комисията.

III. Кои лица подлежат на проверка?

Установяването на принадлежност е задължително за:

1. **Лица, регистрирани от изборителните комисии** за участие в избори за президент и вицепрезидент, народни представители в Народното събрание и в Европейския парламент, кметове и общински съветници. В срок от 24 часа след приключване на регистрацията на кандидатите изборителните комисии предоставят списъци с техните имена на Комисията, която прави проверка и обявява резултатите за всеки кандидат, независимо дали той е оттеглил своята кандидатура след регистрацията си за участие в изборите.
2. **Лица**, заемали или заемащи **публични длъжности**, както и извършвали или извършващи **публични дейности** от 10 ноември 1989 г. до извършването на проверката.

Until the transfer of the documents of the former security services is fully completed (set to happen before the end of the second mandate of the Committee) action will be taken in accordance with article 16, paragraph 2 of the applicable law. The bodies mentioned in article 1 thereof are expected to deliver written reports compiled in accordance with the formal requirements of the law, as well as all documents concerning examined persons that the Committee may request. The reports are merely supplementary material, as it is entirely within the competence of the Committee to determine whether or not there is evidence of affiliation to the State Security bodies and the intelligence services of the Bulgarian National Army. The *hand-over* of documents is defined as a physical transfer of those documents to the Committee. Upon receipt, all items must be filed in its centralised archives established for this very purpose pursuant to article 1, paragraph 3 of the law. The organisation and maintenance thereof is a responsibility of the Committee.

III. Which people are subject to examination?

The following individuals are subject to mandatory examination for affiliation:

1. **persons registered at the election commissions** to run in presidential and vice-presidential elections, National Assembly and European Parliament elections, mayor and municipal councillors elections. The election commissions are required to submit the lists of candidates to the Committee within 24 hours after registration. The Committee will then complete and publicly disclose the outcome of the examinations, regardless of whether or not the candidates have withdrawn their nominations;
2. former or current holders of **public positions** and persons who have performed **public service** from 10 November 1989 until examination took place;

Законът повелява The law

3. Новоназначени или новоизбрани лица на публична длъжност или за извършване на публична дейност – при кадрови промени.
4. Лица, които са **посочени като длъжници** или са били членове на управителен или контролен орган на предприятие, посочено като длъжник в бюлетина по чл. 3, ал. 2 от Закона за информация относно необслужвани кредити.

IV. Как се извършва предварителната проверка?

Законодателят е предоставил и възможността от така наречената **предварителна проверка** (регламентирана в чл. 27 от закона). Например, ако дадена политическа партия поиска предварителна проверка за принадлежност към органите по чл. 1 от закона на лицата, които възнамеряват да се кандидират в дадени избори или за участие в изпълнителната власт и ако се установи такава, те могат да се откажат, ако съответната организация държи на това условие. Предварителната проверка се прилага по писмено искане на:

- политически партии, коалиции и организации по отношение на техните членове;
- органи на законодателната, изпълнителната и съдебната власт по отношение на лица, за които предстои избор или назначаване на публична длъжност;
- професионални, синдикални, обществени, религиозни, научни и други граждански организации и сдружения по отношение на техните членове.

Искането се подписва от лицето, представляващо органа или организацията. Предварителната проверка е недопустима, ако проверяваното лице не е дало писменото си съгласие за нея, което съгласие се прилага към искането. В практиката често се иска проверка по този ред за лица, които не са членове на партията или организацията, което също е недопустимо. Резултатът от предварителната проверка се предоставя на заявителя, а при установена принадлежност – и на проверяваното лице.

3. newly appointed or elected officials in public positions or public functions, in the case of personnel changes;
4. people who were listed as debtors or were members of a management or supervisory body of an undertaking included in the list of debtors published in the bulletin under article 3, paragraph 2 of the Act on Information regarding Non-Performing Loans.

IV. How will preliminary examination take place?

The procedure described as **preliminary examination** is regulated by article 27 of the law. A political party may, for example, request preliminary examination for affiliation to the bodies referred to in article 1 of the law in relation to those of their members who intend to run in elections or hold positions in the executive branch. Should affiliation be established, their nominations may be withdrawn, if so demanded by the organisation concerned. Preliminary examination shall be carried out upon written requests by:

- political parties, coalitions and organisations with respect to their members;
- bodies from the legislative, executive and judicial branch with respect to the people to be elected or appointed to public positions;
- professional, public, religious and scientific bodies, trade unions and other civil society organisations and associations with respect to their members.

The request should bear the signature of the person representing the body or organisation. A preliminary examination is not allowed without the prior written consent of the examined person which must accompany the request. It is often the case that parties or organisations file applications for examination of non-members of the requesting body. Such requests violate the requirements of the law and are therefore not to be granted. The outcome of the preliminary examination is brought to the knowledge of the applicant, and, if affiliation is determined, communicated to the examined person as well.

V. По какво се установява принадлежност?

Комисията установява принадлежност въз основа на документи, съдържащи се в информационните фондове на бившите служби на ДС. Документите, които служат като основание за установяване на принадлежност, са определени в чл. 25 от закона:

- за щатен служител – с данни от неговото лично кадрово дело, щатните разписания или ведомостите за получавани възнаграждения;
- за нещатен служител – с данни от неговото лично кадрово дело, щатните разписания или ведомостите за получавани възнаграждения;
- за секретен сътрудник – със собственоръчно написана или подписана декларация за сътрудничество; собственоръчно написани агентурни сведения; документи за получени възнаграждения, документи, собственоръчно написани или подписани от сътрудника, съдържащи се в делата на оперативния отчет; документи от ръководилия го щатен или нещатен служител, както и наличие на данни за лицето в справочните масиви (регистрационни дневници и картотеки), протоколите за унищожаване или други информационни носители.

Дори само имената на едно лице и псевдонимите му да са включени в справочните картотеки или регистрационните дневници на съответните служби, то се разкрива от Комисията, като същата е длъжна да отбележи в решението си, че липсват други данни по чл. 25, т. 3. Това законово разрешение изключва споровете относно това дали следва да се оповестява принадлежност на лице, за което липсва саморъчно написана и подписана декларация за сътрудничество, саморъчно написани агентурни сведения и пр. Дори да е налице само регистрация на лицето, то ще бъде обявено при условията на чл. 29, ал. 3. Налице ли е дори само един документ по чл. 25, т. 3, независимо създаден ли е от проверяваното лице, Комисията е длъжна да обяви неговата принадлежност. Този подход

V. How will affiliation be determined?

The Committee determines affiliation on the basis of documents that are found in the archives and collections of the former State Security services. Article 25 of the law makes reference to the persons and the relevant types of documents which serve as grounds for determining affiliation:

- regular staff – data from the personal staff file, regular work schedules or pay-roll forms;
- part-time employees – data from the personal staff file, regular work schedules or documents certifying receipt of payments;
- secret collaborators - declaration for collaboration, handwritten or signed by the person; handwritten information and intelligence provided by the person; documents certifying receipt of payments; documents handwritten or signed by the person and mentioned in operative reports; documents composed by supervising staff members or part-time employees attached to them; as well as information found in the reference database (registration diaries and file indexes), protocols for destruction of records or other pieces of information in relation to collaborators.

The mere mention of a person's names and aliases in the file index or registration diaries of these institutions provides enough grounds for announcement. The Committee is required, however, to make a reference in its resolution to the absence of any other information mentioned in article 25, sub-paragraph 3. This legal solution rules out any argument as to whether affiliation should be announced in the absence of a handwritten and personally signed declaration for collaboration, handwritten intelligence reports, etc. If a person has a registration file in his/her name, it is the obligation of the Committee to announce affiliation under the terms and conditions of article 29, paragraph 3. Affiliation must be announced if so much as a single document referred to in article 25, sub-paragraph 3 exists, regardless of whether or not it was produced by the examined person. Such a legislative approach

Законът повелява The law

на законодателя е приет поради унищожаването на огромен брой архивни дела от бившите служби, при което са запазени само част от документите или само регистрационните документи за лицето. Друг подход би обслужвал целите на лицата, наредили унищожаването.

След като установи и обяви такава принадлежност за доказване съпричастност на публични личности или лица, извършващи публични дейности към бившите структури на Държавна сигурност и разузнавателните служби на БНА, Комисията излиза с решение, което се публикува на интернет страницата и в бюлетина, който тя издава по закон.

VI. Кои данни не се публикуват?

1. Не подлежат на публикуване **данните за починало лице**.
2. Не подлежат на публикуване данни за лице, което е изразило писмено готовност да дава или е давало информация **до навършване на 18-годишна възраст**.
3. **Лице, което е било обект на предварителна проверка** по реда на чл. 27, може да избегне публикуването на данните за неговата принадлежност към ДС, ако в тридневен срок от писменото му уведомяване за резултата от проверката оттегли кандидатурата си за заемане на публична длъжност или извършване на публична дейност. Тази възможност е неприложима за лице, регистрирано в избирателните комисии за участие в избори, и принадлежността му се обявява, независимо от оттеглянето на кандидатурата му.
4. **Лицата, родени след 16 юли 1973 г., не подлежат на проверка.**

VII. Какви са правата на гражданите?

Всеки има право:

1. На достъп до **информацията, събирана за него** или за неговите починали съпруг/а или роднини по права линия до втора степен включително;
2. На достъп до документите на органите по

was adopted in view of the fact that a large volume of files had been destroyed (what is left of these files are registration documents and a handful of other pieces of information). Anything other than this would work to the interests of the people who ordered the destruction of those records.

Having determined and announced the affiliation of public figures or holders of public functions to the former structures of the state security and the intelligence services of the Bulgarian National Army, the Committee has to publish a resolution on its website and in its official bulletin released in compliance with the law.

VI. What type of information shall not be published?

1. **Information about deceased individuals** shall not be published.
2. Information about persons who have reported or have consented in writing to report to the state security services **before reaching the legal age of 18 years** shall not be published.
3. **Persons who had been subject to preliminary examination** under the provisions of article 27 may avoid the announcement of their affiliation to the State Security. They can do so by withdrawing their nominations for public office or public service within three days upon receipt of a written notification of the outcome of the examination. This option does not apply to people who were registered at election committees to run in elections. Information on their affiliation will be made public regardless of whether withdrawal takes place or not.
4. **Persons who were born after 16 July 1973 shall not be subject to examination.**

VII. What are the rights of citizens?

Everyone is entitled to:

1. access to information collected about them or their deceased spouse or relatives up to and including the second degree in a direct line of descent;
2. access to the documents of the bodies re-

чл. 1 за **научноизследователска, публицистична и проучвателна дейност** по реда на Закона за достъп до обществена информация.

Достъпът включва непосредствено запознаване с документите, издаване на копия от документи, разкриване самоличността на лицата, давали информация по делото. Правото се упражнява с подаване на писмено заявление. Искането за разкриване самоличността на лицата, давали информация по делото, следва да е изрично посочено и да е в писмена форма.

Комисията осигурява искания достъп, като предоставя на заявителя намерените документи за непосредствено запознаване с тях в читалнята.

Когато съдържанието на документите може съществено да наруши права и законни интереси на трети лица, чиито имена са споменати в тях, и няма изрично писмено съгласие от третите лица или от техните наследници, се предоставят копия, които не включват данните, отнасящи се до третите лица. В този случай заявителят подписва декларация за неразгласяване на обстоятелствата, които са му станали известни. На практика това означава, че заявителят винаги има право на непосредствено запознаване с документите в оригинал, но при получаване на копия при липса на съгласие от третите лица данните, отнасящи се до тях, ще бъдат заличени в копията.

Всяко лице, на което с решение на Комисията е обявена принадлежност, има право да се запознае с документите, съдържащи се в неговото лично и работно дело. Негово право е и да обжалва решението на Комисията по реда на Административно-процесуалния кодекс. Подаването на жалба обаче не спира публикуването на постановеното решение в интернет страницата и в бюлетина на Комисията.

VIII. Какви са задълженията на гражданите и институциите?

1. **Физическите, юридическите лица и институциите** нямат право да публикуват или разгласяват по друг начин документи или

ferred to in article 1 for research and publishing purposes by virtue of the Access to Public Information Act.

The access to documents involves the right to personally consult the records, obtain document copies and request disclosure of the names of the persons who provided information in the case. This right is exercised by means of a written application which has to contain an explicit request for revealing the identity of those persons.

Having been granted access to the resources, applicants have the opportunity to personally consult the documents in the reading room of the Committee.

If the documents contain references to third parties, the mention of which may seriously affect the rights and legitimate interests of the parties, and no explicit written consent for disclosure is given by those parties or their heirs, copies of documents shall not include the information regarding those third parties. In such a case, the applicant shall sign a declaration of non-disclosure of the circumstances which have come to his/her attention. In practice this means that applicants, as a rule, have the right to personally examine the original documents, but if no consent is given by the third persons mentioned in those documents, all information regarding the latter will be removed from the copies.

Persons whose affiliation has been announced in a resolution of the Committee have the right to examine the documents in their personal and working files. It is their right to appeal the decisions of the Committee in accordance with the provisions of the Administrative Procedure Code. An appeal nevertheless shall not suspend the publication of these decisions on the website and in the bulletin of the Committee.

VIII. What are the obligations of citizens and institutions?

1. **Physical persons, legal entities and institutions** do not have the right to publish or announce in any other way documents or parts

Законът повелява The law

части от тях, които установяват принадлежност към органите по чл. 1. Нарушението на това задължение е инкриминирано и извършителят носи наказателна отговорност по чл. 273 от НК. Няма обаче законова забрана физическо лице да огласява собствената си принадлежност.

2. **Физическите, юридическите лица и институциите**, които притежават оригинални документи на органите по чл. 1, са длъжни да ги предоставят на Комисията. Неизпълнението на това задължение се санкционира по наказателен ред съгласно чл. 313 б, ал. 2 от НК.
3. **Длъжностните лица и гражданите, които бъдат поканени**, са длъжни в 7-дневен срок от получаване на поканата да се явят пред Комисията и да предоставят поисканите от тях сведения и документи.
4. **Използването на справочния апарат и архивните документи** на органите по чл. 1 се извършва само след предварително разрешение на председателя на Комисията.
5. **Ръководителите на службите за сигурност са длъжни** да свалят от отчет служителите под прикритие и сътрудниците, заемащи публична длъжност или извършващи публична дейност, и да уведомят Комисията за това. Неизпълнението на това задължение също се санкционира според чл. 284 б от НК.

of documents that provide evidence for affiliation to the bodies referred to in article 1. Violators of this prohibition bear criminal responsibility under article 273 of the Criminal Code. There is, however, no legal requirement which prevents physical persons from announcing their own affiliation.

2. **Physical persons, legal entities and institutions** which are in possession of original documents of the bodies referred to in article 1, have the obligation to submit them to the Committee. Failure to fulfill this requirement will result in a penalty according to article 313b, paragraph 2 of the Criminal Code.
3. **If officially invited, officials and citizens** are obliged to appear before the Committee within seven days upon receipt of the notification and submit the requested information and documents.
4. **The reference aids and archival documents** of the bodies referred to in article 1 can only be **used** upon permission of the Chairperson of the Committee.
5. **It is the duty of the heads of the security services** to have the undercover officials and collaborators holding public positions or public service functions removed from oversight, and notify the Committee thereof. Any failure to fulfill this obligation will lead to actions taken in accordance with article 284b of the Criminal Code.

Нашите правила

Правилникът за дейността на

КРДОПБГДСРСБНА е вторият по важност след закона основен нормативен документ. Той урежда дейността, структурата, организацията на работа и числеността на администрацията на Комисията.

В правилника са разписани **съставът и правомощията на Комисията**, която е колегиален орган, който осъществява политиката на Република България за разкриването, обявяването и съхраняването на документите на ДС и РС на БНА, като:

- ✓ издирва, събира, проучва, анализира, оценява и съхранява документи, съдържащи информация за дейността на Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия;
- ✓ установява и обявява принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия;
- ✓ управлява централизирания архив на документите;
- ✓ издава документи за принадлежност на физически лица към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия;
- ✓ предоставя достъп до архивните документи;
- ✓ извършва научноизследователска дейност, публикува документи, организира изложби, конференции и др.;
- ✓ сътрудничи си със сродни чуждестранни и международни институции;
- ✓ издава периодичен информационен бюлетин;
- ✓ два пъти в годината се отчита за дейността си с доклади пред Народното събрание.

Комисията се представлява от нейния председател, който е и първостепенен разпоредител на бюджета ѝ. Председателят организира изпълнението на решенията на Комисията и информира обществеността за дейността ѝ чрез средствата за масова информация. Зам.-председателят на Комисията подпомага и замества председателя при неговото отсъствие, а секретарят организира текущата ѝ дейност. Членовете на Комисията са равнопоставени и

Our rules

The rules of procedure of the

CDDAABCSSISBNA is the second most important document after the law regulating the activity, structure, organisation of work and number of posts in the administration of the Committee.

The rules define the **membership requirements and powers of the Committee**. The latter is a collegial body intended to implement the national policy on disclosing, announcing and preserving the documents of the State Security and the intelligence services of the BNA by means of:

- ✓ finding, collecting, studying, analysing, appraising and preserving documents about the operation of the State Security and the intelligence services of the Bulgarian National Army;
- ✓ determining and announcing affiliation of Bulgarian citizens to the State Security and the intelligence services of the Bulgarian National Army;
- ✓ administering the centralised archives;
- ✓ delivering documents certifying the affiliation of physical persons to the State Security and the intelligence services of the Bulgarian National Army;
- ✓ granting access to the archives;
- ✓ engaging in research, document publication and exhibition, conferences, etc.
- ✓ cooperating with similar domestic and foreign institutions;
- ✓ publishing an information bulletin on a regular basis;
- ✓ submitting activity reports to the National Assembly on a semi-annual basis.

The Committee is represented by its Chairperson, who is also in charge of the budgeting. S/he is responsible for managing the implementation of resolutions and communicating activities to the public through the mass media. The Deputy Chairperson provides assistance to and substitutes the Chairperson in his/her absence, while the Secretary administers ongoing activities. Members of the Committee are of equal status and act on its behalf in conformity with the LADDAABCS-SISBNA. The Committee meets to deal with

Нашите правила Our rules

осъществяват функциите ѝ съобразно ЗДРДО-ПБГДСРСБНА. Комисията решава въпросите от своята компетентност на заседания. Решенията на Комисията се приемат на заседания при явно гласуване.

Служителите в администрацията на Комисията се проучват по реда на Закона за защита на класифицирана информация и Правилника за прилагане на Закона за защита на класифицирана информация.

Администрацията е обща и специализирана.

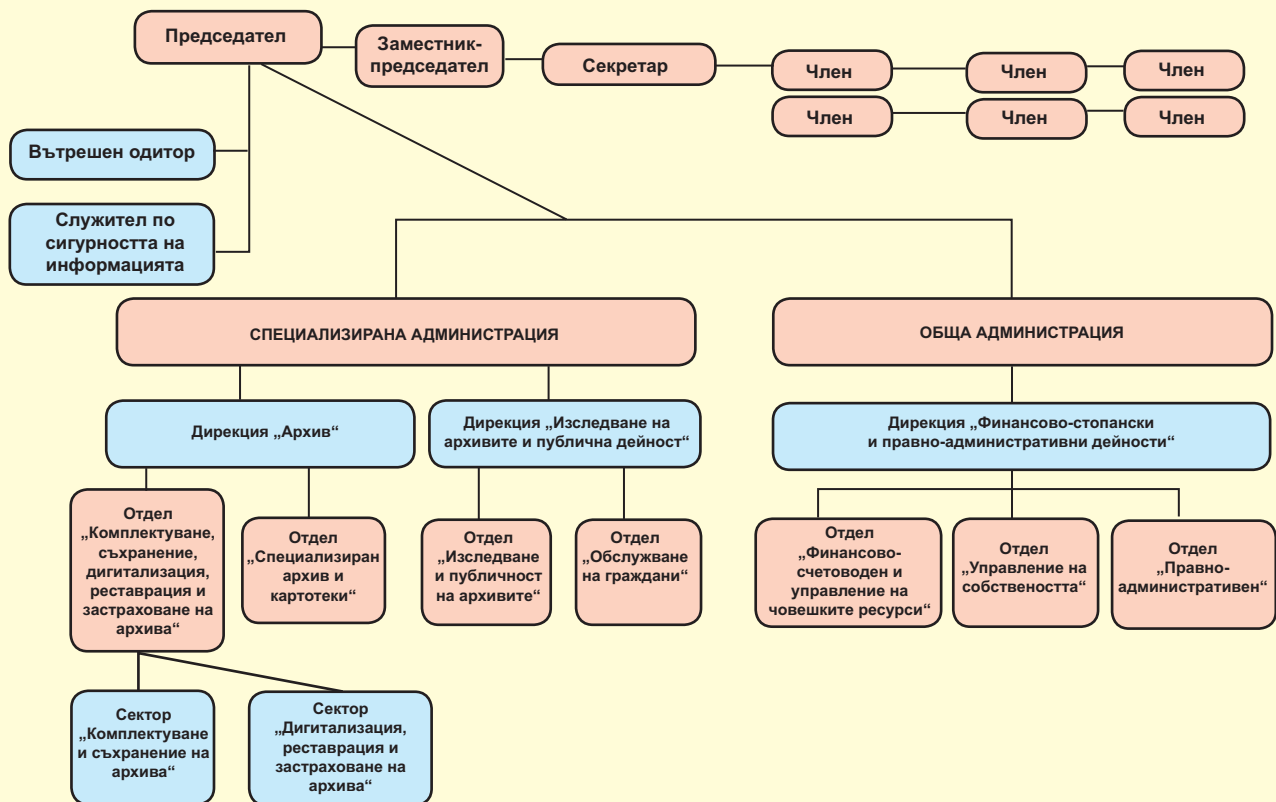
issues within its competence. Decisions are adopted by open vote.

Members of the administrative staff of the Committee are subject to examination under the Classified Information Protection Act and its implementing rules.

There is general and specialised administration.

СТРУКТУРА

НА КОМИСИЯ ЗА РАЗКРИВАНЕ НА ДОКУМЕНТИТЕ И ЗА ОБЯВЯВАНЕ НА ПРИНАДЛЕЖНОСТ НА БЪЛГАРСКИ ГРАЖДАНИ КЪМ ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ И РАЗУЗНАВАТЕЛНИТЕ СЛУЖБИ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА АРМИЯ (КРДОПБГДСРСБНА)

1. **Общата администрация** участва в разработването на:

- ✓ нормативни актове и вътрешни правила, свързани с дейността на Комисията;
- ✓ осъществява процесуалното ѝ представителство;
- ✓ организира и осъществява деловодната дейност;
- ✓ отговаря за финансовата дейност и финансовия контрол;
- ✓ организира дейностите по управлението на човешките ресурси;
- ✓ отговаря за правилното ползване на собствеността на Комисията.

2. **Специализираната администрация** участва в дейността по:

- ✓ комплектуване, съхранение, дигитализация, реставрация и застраховане на архивните документи;
- ✓ организиране на цялостната дейност по издирване, проучване, анализиране, оценяване и предоставяне на достъп до документи;
- ✓ подготвяне на проекти за решения на Комисията за установяване и обявяване на принадлежност;
- ✓ изследване и издаване на документи с образователно-информационна цел;
- ✓ осъществява връзките на Комисията с чуждестранни органи и институции.

При изпълнение на оперативните си задачи служителите от администрацията се ръководят от пространно разписани вътрешни правила.

1. **General administration** is involved in:

- ✓ elaboration of regulations and internal rules governing the work of the Committee;
- ✓ procedural representation thereof;
- ✓ organisation and handling of books and accounts;
- ✓ management and supervision of financial operations;
- ✓ coordination of the management of human resources;
- ✓ the proper use of the Committee's property.

2. **Specialised administration** is involved in:

- ✓ acquisition, preservation, digitalisation, restoration and conservation of archival documents;
- ✓ coordination of the overall cycle of activities: search, study, analysis, appraisal and access granting as far as files are concerned;
- ✓ drafting of the resolutions of the Committee determining and announcing affiliation;
- ✓ research and production of documents for educational and information purposes;
- ✓ management of the contacts between the Committee and international bodies and institutions.

When performing their operational duties, administrative employees act in accordance with the detailed internal rules of procedure.

Екип от професионалисти

A team of professionals

*В приемната на Комисията
In the reception room*

*В архивохранилищата на Комисията
In the depositories*

Комисията е изградила администрация, която е разделена на дирекции, отдели и сектори. Общата ѝ численост е 103-ма души. Екипът е преобладаващо млад и много амбициран. При изпълнението на задачите си служителите комплектуват и съхраняват архивните документи на тайните служби от близкото минало на България, осигуряват достъп до тях на граждани и изследователи и се стремят все по-пълно да информират обществото за тяхното съдържание посредством издателската и публичната си дейност.

The Committee's structure of administration is divided into directorates, departments and sections. It is the objective of our dedicated staff of 103 employees, mostly young and highly motivated people, to further public knowledge on the reality of the past. This task is accomplished by means of acquiring and preserving the historical records of national secret services of the recent past, ensuring access thereto for researchers and the general public and engaging in awareness raising and publishing activities.

*В лабораторията за
реставрация и консервация
на документи*

*In the laboratory for
restoration and preservation*

Предисторията

Background

Историята около разкриването на документите на бившите тайни служби у нас датира от първите дни на демократичните промени в България. Много от неформалните граждански организации, създадени в страната в края на 80-те години на XX век, поставят като своя задача осветяването на дейността на Държавна сигурност и по-специално на досиетата на хората, информирали политическата полиция за поведението на несъгласните с режима. По време на първите демократични митинги на опозицията в края на 1989-а и началото на 1990-а година искането за осветяване на „доносниците“ на ДС е сред основните лозунги. Темата с досиетата на сътрудниците на Шести отдел на Държавна сигурност (т.нар. политическа полиция) е сред най-дискутираните теми и по страниците на новопоявили се свободен печат. Тя не слиза от дневния ред на преговорите около Кръглата маса (януари-май 1990 г.).

The issue of opening access to the archives of the former Bulgarian secret services was raised in the wake of the democratic changes in the country. Many informal civil society organisations which emerged on the national scene at the end of the 1980s identified it as their priority to dismantle the heritage of the former State Security. Their main interest was to take the names of political informants, who covertly reported opponents of the regime, out of the secrecy folders. The first mass democratic protests of the opposition at the end of 1989 and the beginning of 1990 were mainly held under the motto 'Expose State Security *informers*'. The secret files of the collaborators of State Security's Sixth Directorate (also known as *political police*) were among the hotly debated topics in the then-emerging free press. The subject remained relevant during the talks at the round table (January–May 1990).

Предисторията Background

През това време започва и процесът по разграждане на силовите структури като Държавна сигурност и по специално органите на политическата полиция на Министерството на вътрешните работи, както и военните разузнавателни органи на Министерството на народната отбрана. По заповед на тогавашния министър на вътрешните работи ген. Атанас Семерджиев злепоставящата документация, намираща се в архива на МВР, в голямата си част е унищожена.

Под натиска на общественото мнение на 23 август 1990 г. Седмото Велико народно събрание създава Комисия с председател депутата от БСП Георги Тамбуев, която се състои от 7 членове и чиято задача е да проучат документите и да огласят имената на сътрудниците на Държавна сигурност, депутати във Великото народно събрание. Преди официалното им огласяване работата на Комисията „Тамбуев“ е прекратена, защото информацията вече е получила публичност след серията от публикации във вестник „Факс“, в които са осветени имената на 33-ма депутати – сътрудници на Шесто управление на ДС. Списъкът не е официален документ, но предизвиква скандал и блокира процеса по отварянето на архивите на бившата политическа полиция.

През 1992 година срещу о.з. ген. Атанас Семерджиев и о.з. ген. Нанка Серкеджиева е заведено дело за унищожаването на 144 235 досиета от архивите на Държавна сигурност. На 13 декември същата година министър-председателят в оставка Филип Димитров издава заповед КВ- 215, според която всеки депутат може срещу 100 лв. да получи документ от МВР с информация дали е сътрудничил на бившата ДС.

През 1993 г. 36-ото Народно събрание, по предложение на депутата от СДС Любомир Павлов, приема Решение №14, което гласи, че „не са държавна тайна сведенията за методите, средствата, както и агентурната информация на ДС за периода до 13 октомври 1991 година“. Решението не влиза в изпълнение.

Първият Закон за достъп до документите на бившата ДС и Разузнавателното управление на Генералния щаб на армията е приет от 38-ото

It was at that time that the process of dissolution of the repressive organs of the State Security began. It mainly affected the institution of the political police housed under the Ministry of the Interior and the military intelligence bodies of the People's Defence Ministry. By order of the Minister of the Interior at the time, General Atanas Semerdzhiev, the damaging records kept at the ministry's archives were largely destroyed.

On 23 August 1990, under pressure from the public, the 7th Grand National Assembly established a seven-member committee presided over by Bulgarian Socialist Party MP Georgi Tambuev, tasked to investigate the archives and announce the names of State Security collaborators who were also members of the Grand National Assembly. Tambuev Committee's activity ceased before any results were achieved due to a series of publications in the Fax Newspaper announcing the names of 33 members of parliament, who had been collaborating with the Sixth Directorate of the SS. This was not an official document, but it raised a commotion and the process of opening the files of the former political police was brought to a deadlock.

In 1992, action was taken against Reserve General Atanas Semerdzhiev and Reserve General Nanka Serkedzhieva for destroying 144,235 files of the former State Security. On 13 December of that year, the retiring Prime Minister, Philip Dimitrov, issued Ordinance No. KB 215, which specified that members of parliament would be able to obtain a document from the Ministry of the Interior, stating whether they had collaborated to the former State Security. Certificates would be issued against a payment of 100 Bulgarian leva.

In 1993, the 36th National Assembly, acting on proposal by Lyubomir Pavlov (member of the Union of the Democratic Forces and of parliament), adopted Resolution No. 14, which read as follows, 'the information on the methods, means and reports provided by SS agents for the time period until 13 October 1991, is not deemed state secret'. The resolution has never been put into effect.

The Law on Access to the Documents of the Former State Security and the Intelligence Director-

Народно събрание през 1997-а година. Комисията, създадена на основата на този закон, е под председателството на тогавашния министър на вътрешните работи ген. Богомил Бонев. След направената проверка в архива на МВР тя огласява в Народното събрание имената на 23-ма политици и държавни служители, работили за бившата Държавна сигурност, като 14 от тях са депутати в тогавашния парламент. Законът няма лустрационен характер. Скоро обаче правомощията на Комисията „Бонев“ са максимално ограничени, тъй като Конституционният съд с Решение № 10 отнема възможността да бъдат обявявани имената на лицата с принадлежност към ДС, за които са запазени само регистрационни документи – т. е. категорията на така наречените „картотекирани“.

Четири години по-късно, през 2001 г., Законът за достъп до документите на бившата ДС и бившето Разузнавателно управление на Генералния щаб е изменен и допълнен. В обхвата на проверките се включват и документите на бившия разузнавателен отдел на Гранични войски. На мястото на Комисията „Бонев“ са създадени 2 комисии: постоянно действаща 7-членна с председател Методи Андреев и втора, която не е постоянно действаща, с председател Георги Ананиев, която се свиква по искане на председателя на първата Комисия и установява окончателно принадлежността на дадено лице към бившата ДС или РУ на ГЩ. Според този закон архивите остават във владението на специалните служби.

На 30 май същата година 54-ма депутати сезират поредно Конституционния съд по текстове на приетия закон. Този път Конституционният съд се произнася, че законът не е противоконституционен, с изключение на един текст, който съответно е отменен. Комисията „Андреев“ проверява молбите на 23 хиляди граждани, 44 хиляди кандидати за кметове и общински съветници и на 1504 лица, кандидати за високи постове в държавата. Тя излиза с 10 доклада, в които обявява принадлежност на публични лица.

Комисията „Андреев“ работи по-малко от година. На 24 април 2002 г. 39-ото Народно събра-

ate of the General Staff, adopted in 1997 by the 38th National Assembly, was the first of its kind. Having investigated the archives of the Ministry of the Interior, the committee, established by virtue of this law and presided over by the then Minister of the Interior General Bogomil Bonev, read the names of 23 politicians and civil servants who used to work for the former State Security before the National Assembly. Fourteen of them were members of parliament at that time. This law was not focused at lustration. However, it was not long before the powers of the Bonev Committee were hampered by force of Ruling No. 10 of the Constitutional Court. It was a decision which stated that, if a registration file is the only evidence left connecting a person to the former secret services (that is, if a person fell within the category of the so called *indexed* ones), announcement of affiliation would not be allowed.

Four years later, in the year 2001, amendments were made to the Law on Access to the Documents of the Former State Security and the Intelligence Directorate of the General Staff. The scope of examinations was extended to include the documents of the former intelligence department of the Border Troops. Two new bodies were established in the place of the Bonev Committee: a seven-member permanent body, chaired by Metodi Andreev, and a non-permanent body with Chairman Georgi Ananiev. The latter could be summoned at the request of the chairman of the former and had the ultimate competence to determine affiliation to the former SS or the Intelligence Directorate of the General Staff. According to this law, the files remain in possession of the special services.

On 30 May of that year, the Constitutional Court was once more approached by 54 members of parliament who contested the legality of some passages of the new law. This time the Court passed a judgment that the law did not generally violate the Constitution, with the exception of a single segment, which was repealed accordingly. The Andreev Committee produced ten reports altogether, dealing with the announcement of affiliation of public figures. It had acted on the applications of 23,000 citizens and had examined 44,000 mayor candidates and municipal councillors, and 1,504 candidates for high positions.

Предисторията Background

ние приема Закона за защита на класифицираната информация, с който се отменя Законът за достъп до архивите на ДС. Сезиран от 57 народни представители на 29 септември същата година Конституционният съд отхвърля искането им Законът за защита на класифицираната информация да бъде обявен за противоконституционен. Същия месец Върховният касационен съд осъжда ген. Атанас Семерджиев на 4 години и 6 месеца и ген. Нанка Серкеджиева на 2 години затвор за унищожаване на архива на ДС.

След дълга и мъчителна дискусия, с участието на специалните служби и при подчертаната активност на обществото, на 6 декември 2006 г., 40-ото Народно събрание приема нов Закон за достъп и разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия. Деветчленната Комисия с председател Евтим Костадинов е избрана от Народното събрание на 5 април 2007 г.

Седемнадесет години след промените България стига най-после до съгласие: документите на бившите тайни служби да бъдат събирани, запазени, съхранени за историята и гражданството да получи достъп до тях.

The Andreev Committee remained functional for less than a year. On 24 April 2002, the 39th National Assembly passed the Classified Information Protection Act repealing the law on access to the documents of the former State Security. On 29 September of that same year, the Constitutional Court dismissed the claim of 57 members of parliament that the Classified Information Protection Act violated the Constitution. That same month, the Supreme Court of Cassation sentenced General Atanas Semerdzhiev and General Nanka Serkedzhieva to imprisonment of four years and six months, and two years, respectively, on charges of destruction of SS files.

On 6 December 2006, the 40th National Assembly adopted a new Law on Access on and Disclosure of the Documents and Announcement of Affiliation of Bulgarian Citizens to the State Security and the Intelligence Services of the Bulgarian National Army (LADDAABCSSISBNA). This was the outcome of a long and intense discussion with the involvement of the special services and the marked participation of the community. The nine-member committee presided over by Evtim Kostadinov was elected by the National Assembly on 5 April 2007.

Seventeen years after the changes, a national agreement was reached for the archives of the former secret services to be collected, preserved, stored and made public for the sake of history and remembrance.

Равносметката 2007–2012

През февруари 2012 г. на международна конференция, проведена в София, Комисията отчете дейността от първия си мандат.

I. Проверка, установяване и обявяване

Като първостепенна задача от дейността на Комисията законодателят е извел обявяването на принадлежност на български граждани, заемачи публична длъжност или изпълняващи публични дейности към ДС и РС на БНА. Преди установяване на принадлежност и обявяване в публичното пространство Комисията прави задължителна проверка на публичните лица по установен от закона ред.

От 2007 г. до началото на 2012 г. Комисията е проверила над **124 000 лица за принадлежност** към ДС и РС на БНА. От задължително проверените лица най-голям е броят на лицата, регистрирани за участие в **избори – над 72 -000**, следван от лицата, заемали или заемачи публични длъжности или изпълняващи публични дейности – над **45 000**.

1. Лица, регистрирани за участие в избори (63 835 лица).

Stocktaking 2007–2012

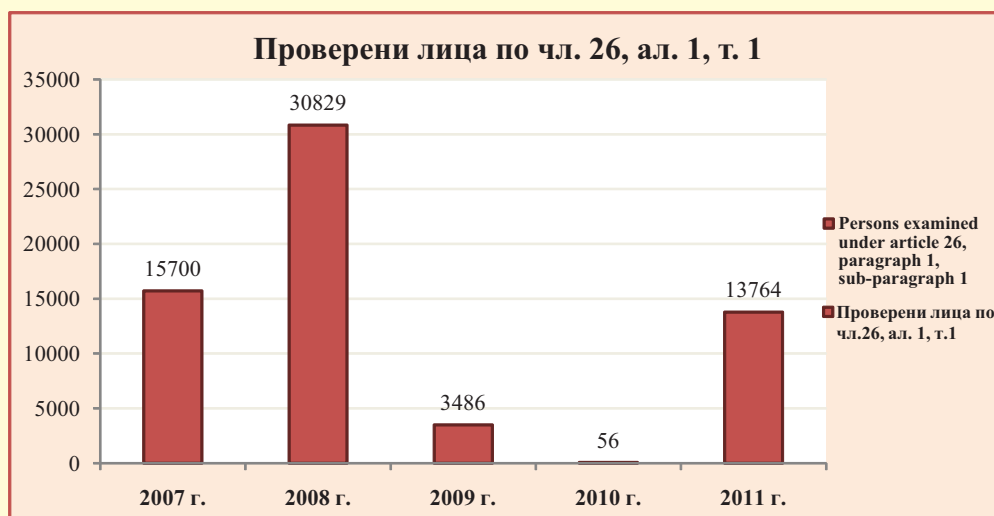
The Committee provided a comprehensive account of its activities during its first mandate in a report presented at an international conference held in Sofia in February 2012.

I. Examination, determination and announcement of affiliation

In compliance with the law, it is the priority of the Committee to announce the affiliation of Bulgarian citizens holding public positions or public functions to the SS and the intelligence services of the BNA. Official announcement of affiliation of public figures is preceded by mandatory examination as prescribed by law.

More than **124,000 persons** have been examined for **affiliation** to the State Security and the intelligence services of the BNA from 2007 till the beginning of 2012. Persons registered to run in **elections** make up the highest share of mandatory examinations – **over 72,000**, followed by former or current holders of public positions or public functions – over **45,000**.

1. Persons registered to run in elections (63,835 persons).

Равносметката (2007–2012 г.) Stocktaking 2007–2012

2. Лица, заемали публични длъжности и изпълняващи публични дейности (41 798 лица).

2. Former holders of public positions and persons who have performed public service (41,798 persons).

3. Извършена предварителна проверка

По силата на чл. 27 от закона политическите партии, органите на властта, обществените и религиозните организации могат да поискат проверка за установяване на принадлежност, която не се оповестява в публичното пространство. За периода на равносметката е извършена **предварителна проверка на повече от 6000 души.**

3. Preliminary examinations completed

Political parties, authorities, public bodies and religious organisations may request examination on the grounds of article 27 of the law, the outcomes of which will not be made available to the public. **More than 6,000 persons** have been subject to **preliminary examination** within the relevant period.

4. Лица с установена принадлежност

След проверката следва установяването на принадлежност. За отчетения период Комисията е установила принадлежност на **6387** лица. Данните са публикувани в над **300** решения.

4. Cases of determined affiliation

Affiliation is determined based on the prior examination findings. Links to the former secret services have been established in **6,387** cases, **6,000** of which were made public knowledge. **300 decisions** have been delivered over the reporting period.

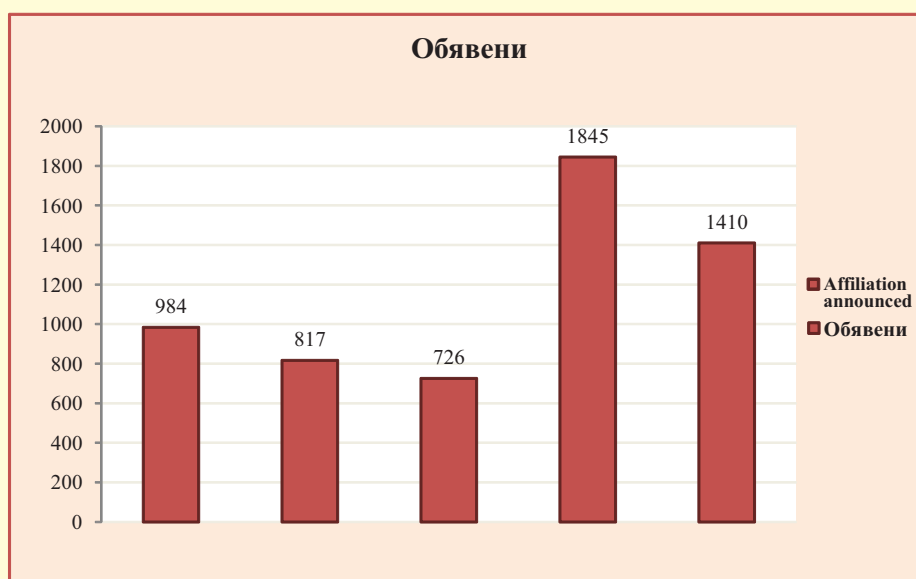

5. Обявени лица

Обявените лица са **5782**. По закон не се обявяват починалите лица и вербуваните малолетни, за които няма данни да са продължили сътрудничеството си след навършване на пълнолетие.

5. Cases of announced affiliation

Affiliation was announced on **5,782** occasions. Announcements regarding deceased individuals and recruited minors (where no evidence is found of continued collaboration in their adult lives) are expressly prohibited by the law.

Равносметката (2007–2012 г.) Stocktaking 2007–2012

II. Изграждане на централизиран архив

Комисията изпълни изискването по закон и създаде централизиран архив на документите на ДС и РС на БНА. Приемането на документи и попълването на архива започна от първия ден на нейната работа. Междувременно бе изграден модерен комплекс в град Банкя. Двата големи корпуса, в които се помещават архивите, са оборудвани с най-съвременните стелажни системи, а документите се съхраняват при режим, който отговаря на най-високо-технологичните изисквания относно грижата към запазване на оригиналите.

II. Establishment of centralised archives

In compliance with legal requirements, the Committee has established centralised archives to house the documents of the SS and the intelligence services of the BNA. Work commenced immediately on acquiring and putting together related historical records. Meanwhile, the construction of a modern site began in Bankya. The two buildings of the archives are end destinations and state-of-the-art shelving facilities that maintain a controlled temperature and humidity environment, prolonging the useful life of the original materials.

*Сградите, предоставени на Комисията за архивохранилища
At the beginning*

Преодолявайки редица трудности, свързани с осигуряването на сграден фонд, и след проведен мащабен ремонт, на 8 февруари 2011 година официално бе открит централизираният архив на Комисията в Банкя. В сградите на модерния корпус документите на архива се разпределят в 13 постоянни архивохранилища и 9 архивохранилища за временно съхранение на

This was a challenging project with more than a few obstacles to overcome to secure permanent housing for the files. The official opening of the centralised archives of the Committee in Bankya took place on 8 February 2011 following major repair works. Relying on up-to-date technologies, thirteen permanent and nine temporary depositories provide accommodation to the

Равносометката (2007–2012 г.) Stocktaking 2007–2012

делата. Те се описват и подреждат въз основа на утвърдена схема за подреждане на документите съобразно източника и при прилагане принципа на произхода. Сградният фонд на централизирания архив е със застроена площ 2 364,01 кв. метра и разгъната застроена площ 10 926,04 кв. метра. Създадена е и лаборатория за обезпаразитяване и дезинфекция на архивните дела, както и на тяхното реставриране и консервиране.

documentary heritage of the past. Descriptive inventory of all documents is available. Each deposit of records is placed within the overall arrangement and classification scheme to reflect its origin and the principle of provenance. Housed in a build-up area of 2,364.01 square metres and a total floor area of 10,926.04 square metres, the centralised archives have its own laboratory for disinfection, restoration and preservation of documents.

*Къде и как се съхраняват документите днес
Nowadays*

III. Съхраняване на документите

Въз основа разпоредбите на закона архивните документи се приемат от органите по чл. 1 от закона и постъпват в Дирекция „Архив“, включваща отдел „Специализиран архив и картотека“ (САК) и отдел „Комплектуване и съхранение на архива“ (КСА).

В отдел „Специализиран архив и картотека“ се съхраняват: картотеки на секретни сътрудници; картони на щатни служители; архивни дневници; регистри, регистрационни дневници; картони на обекти; протоколи за унищожаване; дела по фондовете. В отдел „Комплектуване и съхранение на архива“ (КСА) се съхраняват архивните дела. За периода на равносметката в централизирания архив са заведени на съхранение на хартиен носител **817 021** архивни дела, съставляващи над **8000 линейни метра**, негативи на филмирани документи – **5651** броя, документи на електронен носител – **5353** броя и филмови материали на 35-милиметрова лента с учебна цел – **250** броя. Само за година след откриването на централизирания архив са обработени и подредени в новите модерни архивохранилища **над два милиона документи**. Към документите на хартиен носител трябва да се прибавят още и тези на електронен и аналогов носител, броят на негативите и на останалите справочни масиви.

Приемането на документи следва показаната графика.

III. Preservation of documents

All documents of interest are collected from the bodies referred to in article 1 of the applicable law and handed over to the Archives Directorate, comprising the Specialised Archives and Card-index Department (SACI) and the Acquisition and Preservation of the Archives Department (APA).

Data files on secret collaborators, files of staff employees, archival diaries, registers and registration diaries, files on operative targets, destruction protocols, files on archive groups are kept at the **Specialised Archives and Card-index Department**. Archival files are kept safe at the **Acquisition and Preservation of the Archives Department (APA)**. In this first period of stock-taking the centralised archives have become the end destination for **817,021** paper files of over **8,000 linear metres**, **5,651** photographic negatives of documents, **5,353** documents in electronic form and **250** video recordings taken on 35-millimetre film for demonstration purposes. The number of items processed and deposited on the new storage premises is estimated to have reached **more than two million paper documents** within the first year following the opening of the centralised archives. Numbers increase when account is taken of information in electronic and analog format, negatives and remaining reference material.

The rising curve in the chart below illustrates the growing number of **documents received** at the archives over the relevant period.

Равносметката (2007–2012 г.) Stocktaking 2007–2012

IV. Нашата читалня

До 20 февруари 2012 година читалнята на Комисията е посетена от **7697** лица. Заявления за проверка са подали общо **12 635** лица.

IV. Our reading room

The number of visitors to our reading room reached **7,697** by 20 February 2012. **12,635** applications requesting access to the files were submitted.

Във връзка с прилагането на Закона за политическа и гражданска реабилитация молби са подали **5770** лица.

5,770 applicants have exercised their right to access the records centre under the Political and Civil Rehabilitation of Victims of Repressions Act.

Равносметката (2007–2012 г.) Stocktaking 2007–2012

Журналистите, изследователите и проучвателите, заявили документи за запознаване по теми, са **723**.

723 journalists, researchers and fact finders have requested access to consult the collections.

Видим е ръстът на интереса към документите от централизирания архив на Комисията. Специално за изследователите бе създаден научно-справочен апарат, включващ архивните единици, които се съхраняват в централизирания архив. Повиши се интересът и от страна на чуждестранните изследователи. Въз основа на разсекретените документи започнаха да излизат различни книги, да се пишат сценарии и да се реализират документални и игрални филми.

The centralised collection of records draws increasing attention from the general public and experts alike. Reference aids and search mechanisms devised to facilitate information retrieval are made available for the specific purposes of research and study. Observations reflect a growing appeal among foreign scientists and analysts to take a closer look at the historical facts. The archives became a source material for scholars and writers. Publications, books, movie scripts, documentary and feature films, based on the data they store, began to pile up.

V. Изследване и публичност на архива

В стремежа си към осигуряването на все по-голяма публичност на архивните документи Комисията, година след избора ѝ, стартира с поредицата „Из архивите на ДС“ – документални сборници, съдържащи факсимилета на оригинални документи по различни теми. Обществото и главно изследователите приеха с голям интерес разсекретените документи. Публикуваните архивни единици предизвикаха широк обществен интерес и бяха високо оценени от историческата академична общност. За първия мандат Комисията подготви 9 сборника с документи на Държавна сигурност и РС на БНА: „КГБ

и ДС – връзки и зависимости“; „ДС – основни документи“; „ДС и промените в България (септември 1944–декември 1947 г.)“; „Международният тероризъм в документите на ДС“; „ДС – политическа полиция“; „ДС и образованието“; „Държавна сигурност и Пражката пролет“; „Държавна сигурност и края на тоталитаризма“; „Военното разузнаване през комунизма“. Към тях бяха приложени и DVD разширени варианти на издирените и изследваните документи. Общо публикуваните архивни документи включват над 20 000 страници.

В изпълнение на закона Комисията публикува своите решения в 8 бюлетина и издаде две брошури с информация за дейността си. Продуцира и участва в процеса по подготовката на документалния филм „Досието на ДС“.

За първия мандат от дейността си Комисията представи пред Народното събрание 10 доклада, които винаги са били приемани без съществени бележки.

V. Research and publicity of the archives

In pursuit of the idea of wider publicity, the Committee launched its publishing efforts within the year following its establishment. A *Journey through the Archives of the State Security* is a series of collections compiled of duplicates of original documents on a variety of topics. The public release of former secret files met with considerable interest from the public and mainly from researchers. These publications were widely welcomed by the community and highly appreciated by the academia of history. The first term of office of the Committee saw the publication of nine collections of records of the State Security and the intelligence services of the BNA: *The KGB*

and the Bulgarian State Security Service. *Connections and Dependences*; *State Security – Main Documents*; *The State Security and Changes in Bulgaria (September 1944–December 1947)*; *International Terrorism in the Documents of the State Security*; *State Security – Political Police*; *State Security and Education*; *State Security and the Prague Spring*; *State Security and the End of Totalitarianism*; *Military Intelligence under Communism*. An extended selection of the researched materials was made available on DVD to supplement each of the above. More than 20,000 pages of documents have been published in the process.

The Committee for the Secret Police Files has released eight bulletins and two brochures to announce its decisions and report its activity, respectively. It was involved in the producing and pre-production of the documentary *The Secret File on the State Security*.

The Committee provided comprehensive accounts of its activities during its first mandate in ten activity reports presented before the National Assembly, each received without significant comment.

The Committee provided comprehensive accounts of its activities during its first mandate in ten activity reports presented before the National Assembly, each received without significant comment.

The Committee provided comprehensive accounts of its activities during its first mandate in ten activity reports presented before the National Assembly, each received without significant comment.

Цели и мисия

на Мандат 2012–2017 г.

I. Значимост

Гаранция за успеха на Комисията е да продължава възприетото от нея поведение за политическа необвързаност и дистанция от конюктурата на деня. За периода от една година членовете на втория мандат на Комисията следват политиката на обективност, ефективност и компетентност. Чрез дейността си те реално спомагат за утвърждаването на България като модерна, правова и демократична европейска държава. Колегиалният орган се стреми да задълбочи своето сътрудничество с основните си партньори в България и в Европейския съюз. В приетата нова Стратегия за развитие за периода от 2012 до 2017 година Комисията отразява своите цели, принципи и ценности.

II. Цели

Целите на Комисията в стратегически план са:

- ✓ да доизгради централизирания архив;
- ✓ да установява и обявява принадлежност;
- ✓ да предоставя достъп до документите;
- ✓ да издирва, проучва и анализира документи;
- ✓ да бъде надежден партньор.

III. Принципи

Принципите в дейността на Комисията се определят от стремежа на Комисията да изгради и поддържа високо обществено доверие на основата на:

- ✓ законност;
- ✓ обективност;
- ✓ историческа отговорност и безпристрастност;
- ✓ прозрачност;
- ✓ ефективност;
- ✓ достъпност.

IV. Ценности

Ценностите се основават на:

- ✓ недопускане увреждане интересите на Република България;

Goals and mission

2012–2017

I. Impact

The Committee will continue to successfully fulfill its mandate under the commitment to maintain its present policy to operate independently of political interference and bias, and uphold impartiality. One year into its second mandate, the members of the Committee applied the highest levels of objectivity, neutrality, efficiency of work and competence. The Committee, through its commitment, has made a valid contribution to promoting the image of Bulgaria as an established modern European democracy under the rule of law. This collegiate authority aims to strengthen cooperation with its key partners on a national and community level.

The Committee's objectives, principles and values are taken up in the new Development Strategy adopted for the period 2012-2017.

II. Objectives

The strategic focus of the Committee is to:

- ✓ complete the centralised archives;
- ✓ determine and announce affiliation;
- ✓ ensure the availability of documents;
- ✓ find, research and analyse documents;
- ✓ ensure a reliable partnership.

III. Principles

In the pursuit of establishing and maintaining a high level of public confidence the Committee is guided by the principles of:

- ✓ legality;
- ✓ objectivity;
- ✓ historical responsibility and impartiality;
- ✓ transparency;
- ✓ efficiency;
- ✓ availability.

IV. Values

Our values are founded on the concepts of:

- ✓ avoidance of damage to Bulgarian national interests;

Цели и мисия на Мандат 2012–2017 г. Goals and mission 2012–2017

- ✓ обществено доверие и политическа необвързаност;
- ✓ колегиално начало и консенсус при вземане на решенията;
- ✓ ефективно и качествено обслужване интересите на гражданите;
- ✓ висока мотивация и развитие на кадровия потенциал.

V. Мисия

Мисията на Комисията е стриктно да изпълнява задълженията си по закон:

- ✓ да установява и обявява принадлежност към ДС и РС на БНА на български граждани, заемали или заемали публични длъжности, извършвали или извършващи публични дейности;
- ✓ да приключи попълването на централизиран архив с документите на органите по чл. 1 от закона, съставени в периода от 9 септември 1944 г. до 16 юли 1991 г.;
- ✓ да осигури достъп до тези документи.

Комисията, в изпълнение на своята мисия, се стреми да прилага не единствено „буквата на закона“, но и „духа на закона“. Духът на закона тя открива във фразата „**Истината ни прави свободни**“. С дейността си Комисията се стреми да спомогне да бъдат прекъснати възможностите на задкулисно влияние, рекет и шантаж върху политическия живот посредством непочтена и нерегламентирана злоупотреба с документите на ДС и РС на БНА и по този начин да осигури правото на прозрачност на обществото да знае кой го управлява и кой гради неговите морални добродетели.

Следвайки тази мисия и през мандат 2012 – 2017 г., основната задача, която си поставят членовете на Комисията, е **да повишат качеството на своята работа**. В по-тесен план това включва три приоритетни направления: архив, изследване и публичност на архивите и обслужване на граждани.

Централизиран архив

Основната задача е да бъдат прибрани всички документи от органите по чл. 1 от закона и да

- ✓ public trust and political neutrality;
- ✓ dialogue and consensus in decision-making;
- ✓ quality and efficiency of service to appropriately address the interests of citizens;
- ✓ high motivation and development of the staff's potential.

V. Mission

It is our mission to implement the strict requirements of the applicable law in terms of:

- ✓ determining and announcing affiliation to the SS and the intelligence services of the BNA of Bulgarian citizens former or present holders of public positions or persons who have, now or in the past, performed public service;
- ✓ completing the transfer of the documents of the bodies referred to in article 1 of the law composed in the period between 9 September 1944 and 16 July 1991 to the centralised archive;
- ✓ ensuring access to these documents.

In performing its tasks, the Committee aims at obeying not only *the letter of the law*, but *the spirit of the law* as well. The spirit of the law is contained within the phrase '**The truth sets free**'. It is our goal to further reduce opportunities for behind the scene interference, string pulling and intimidation of political actors through foul play and intentional misuse of documents of the State Security and the BNA intelligence services for harmful purposes, thus ensuring transparency in the political arena and revealing the identity of those setting up the standards of morality in society.

Enhancing the performance of the Committee is essential, if the long-term objectives set by our institution are to be achieved. It has therefore been placed highest on the list of priorities for the 2012–2017 mandate. Efforts will be narrowed down to three priorities: archives, research work, promotion of the archives and service to citizens.

Centralised archives

The primary task is to bring together the entire collections of documents of the bodies re-

Цели и мисия на Мандат 2012–2017 г. Goals and mission 2012–2017

бъде обработена и качена на електронен носител основната част от документите, съхранявани в централизирания архив на Комисията, като **за целта бъде**:

- ✓ извършено пълно окомплектоване на документите от централизирания архив;
- ✓ завършен процесът по окончателното приемане на картотеките от Националната разузнавателна служба на Първо главно управление на ДС за сътрудници и обекти;
- ✓ завършен процесът по окончателното приемане на справочния апарат от Министерството на отбраната – Служба „Военна информация“;
- ✓ извършено пълно окомплектоване на документите от централизирания архив;
- ✓ разгърната дейността по реставрация, дигитализация и застраховане на архивните документи.

Изследване и публичност на архивите

Основната задача на настоящия мандат е да изгради основите на един бъдещ Институт за национална памет, като пристъпи към изпълнението на следните задачи:

- ✓ Да продължи издаването на документални сборници от поредицата „Из архивите на ДС“ с публикуването на оригинални документи по обществено-значими теми. В изпълнение на тази задача през 2012 година, по време на мандат 2012–2017 г., бе публикуван документалният сборник „ДС и еврейската общност в България“.
- ✓ Да стартира дейността по подготовката на изложби с образователно-информационен характер, в които документално и със снимков материал да се разкрива все по-цялостно картината около дейността на бившите тайни служби. В изпълнение на тази задача е планирана изложба, свързана тематично с десетилетието след смъртта на Сталин и промените в Източна Европа и в характера на Студената война.
- ✓ Да се разшири мрежата от партньорства с държавни институции, неправителствени организации и академичната общност в реализирането на общи мащабни проекти. Първата стъпка в тази посока бе подписаното ново

ферено в article 1 of the law, and to process and digitalise the bulk of documents stored at the centralised archives of the Committee by:

- ✓ completing the centralised archives as far as records allow;
- ✓ completing the transfer of card indexes of the National Intelligence Service at the First Head Directorate of the State Security relating to collaborators and operative targets;
- ✓ completing the transfer of the reference aids of the Military Information Office under the Ministry of Defence.
- ✓ carrying out restoration, digitalisation and conservation activities with respect to the archives.

Research and publicity of the archives

It is this mandate's priority objective to shape the foundations of a future Institute for National Remembrance by taking forward to implementation the following tasks:

- ✓ carrying on the publication of documentary collections from the series *A Journey through the Archives of the State Security* by releasing declassified originals on topics of economic and social relevance. As a step in implementing this agenda, in 2012, the second mandate saw the publication of the collection of documents under the title *The State Security and the Jewish Community in Bulgaria*;
- ✓ commencing preparation of education and public awareness exhibitions intended to present an overall picture of the methods and practices of the former secret services by way of photographs and text. A thematic exhibition on the decade following Stalin's death, the changes in Eastern Europe and the turning points in the nature of the Cold War is planned to that end;
- ✓ extending the network of partnerships with state institutions, non-governmental organisations and the academia within the framework of joint large-scale projects. The first step has already been taken by signing a new Framework agreement with the Sofia University St. Kliment Ohridski;

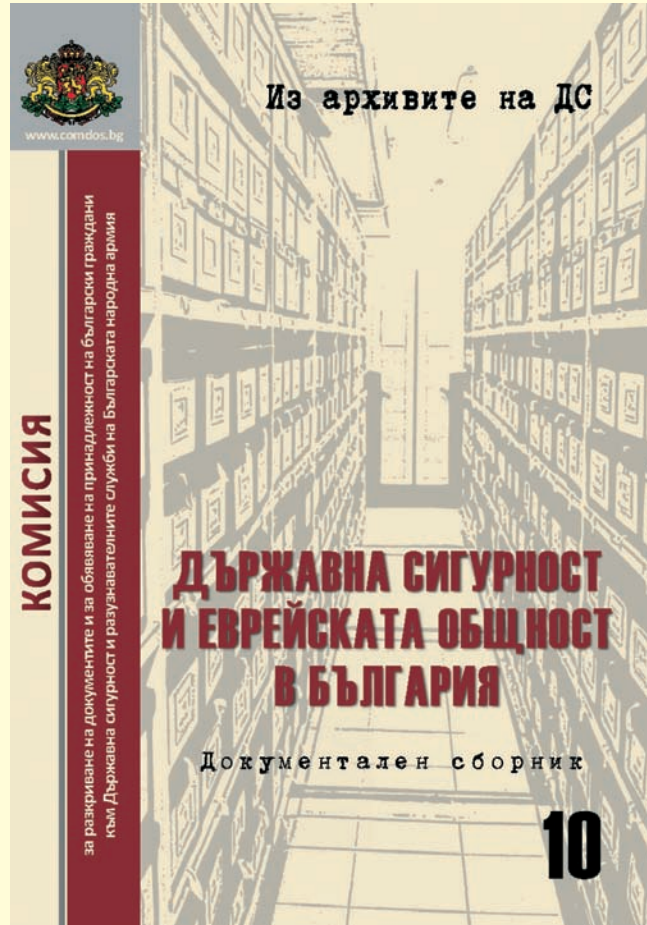
Цели и мисия на Мандат 2012–2017 г. Goals and mission 2012–2017

Рамково споразумение със Софийския университет „Св. Климент Охридски“.

- ✓ Да се концентрира дейността върху популяризиране на изследователските възможности, свързани с проучването и анализирането на документите, съхранявани в централизиран архив на Комисията посредством нови и разнообразни инициативи. В тази връзка през 2013 година се планира организирането и провеждането на кинолектория на тема „ДС в киното“.
- ✓ Да се развие публичната дейност в посока участие във все повече конференции и семинари у нас и в чужбина.
- ✓ Да се продължи традицията по организиране на международни конференции, в които изследователи да разискват съдържанието на архивните документи по дадена тема.
- ✓ Актуално поддържане информацията в интернет страницата на Комисията и стремеж към максимална публичност при реализирането на всяка дейност, свързана с изпълнението на закона. Вече е подобрена и обогатена английската версия на сайта, обсъждат се идеи, свързани с обогатяване информацията в рубриките на сайта и създаването на нови.

Обслужване на граждани

Основната задача, свързана с разширяване възможностите за осигуряване на все по-широк достъп до документите на Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия, Комисията постави като свой приоритет и:

- ✓ concentrating efforts on promoting the research, exploration and analysis of the documental heritage kept at the centralised archives of the Committee through a variety of new initiatives. Preparations are under way to organise a week-long film lecture on the topic of *The Presence of the State Security in the Cinema*, set to take place in 2013;
- ✓ diversifying participation in a growing number of public events, conferences and seminars at home and abroad;
- ✓ upholding the tradition of organising international conferences on a variety of topics reflected in documents from the archives;

- ✓ keeping the website of the Committee up to date and seeking maximum public exposure on every step of implementation of the applicable law. The website has been upgraded to include an advanced English version. Suggestions on extending the scope of information and creating new modules are under consideration.

Service to citizens

In pursue of added possibilities to further extend access to the documents of the State Security and the intelligence services of the Bulgarian National Army to a wider audience, the Committee successfully achieved its priorities to:

- ✓ set up a new, better-equipped and more spacious reading facility to meet the specialised

Цели и мисия на Мандат 2012–2017 г. Goals and mission 2012–2017

- ✓ оборудва нова, по-голяма, специализирана читалня, предназначена за работа на журналисти, изследователи и проучватели;
 - ✓ доразви вътрешните правила за работа на отдел „Обслужване на граждани“ по посока по-доброто изпълняване на дейността по осигуряването на достъп до документите на централизирания архив на Комисията;
 - ✓ създаде нова, по-гъвкава, организация в дейността по обслужването на гражданите в изпълнение на стремежа към недопускане забавяне изпълнението на заведените преписки.
- purposes of journalists, researchers and fact finders;
 - ✓ further elaborate the internal rules of procedure of the Service to Citizens Department to enhance work performance and improve the availability of written resources at the centralised archives of the Committee;
 - ✓ apply a new, more flexible approach to citizen service aiming to avoid delays in handling requests for access.

*Нашата нова читалня
Our new reading room*

Партньорства

В своята дейност Комисията залага на откритост и сътрудничество с държавни институции, неправителствени и обществени организации. Организира множество представителни международни конференции, а членовете ѝ регулярно участват в научни форуми, дискусии и събития у нас и в чужбина. Комисията дава трибуна на изследователи и общественици да анализират дейността на бившите тайни служби през призмата на съхраняваните от нея документи. Създадено е тясно сътрудничество с академичната общност. Подписани са двустранни споразумения за съвместна дейност по проучване и анализиране на документите със Софийския университет и с Нов български университет. Съвместната дейност включва пълен набор от разнообразни научноизследователски, образователни, популяризаторски и административни дейности, свързани с изследването, обработката, дигитализацията и популяризирането на документалното наследство. Създадено е тясно партньорство с Държавна агенция „Архиви“ и през 2013 г. стартирахме работа по общ проект, свързан с издаването на документален сборник и организирането на

Международна конференция, посветена на спасяването на българските евреи (София, 2012)
International conference dedicated to the saving of Bulgarian Jews (Sofia, 2012)

Partnerships

The Committee has taken it upon itself to conduct its work in the spirit of openness and in cooperation with state institutions, non-governmental and public organisations. While the Committee is a frequent promoter of a rich variety of representative international conferences, its members are regular participants in scientific forums, discussions and events home and abroad. The Committee has set up a platform for researchers and opinion-makers to investigate the legacy of the former secret services in the light of the documentary evidence it left behind. A significant aspect of the Committee's activities is the close cooperation with the academia. Bilateral agreements for collaboration in research work and joint analysis of the documents of the archives have been signed with the Sofia University and the New Bulgarian University. These cooperation activities include a comprehensive mix of research, education, promotion and administration activities pertaining to the processes of exploration, processing, digitalisation and dissemination of the documentary heritage. In 2013, work has also started on a common project to be implemented by the Committee and its reliable partner in the face of the Archives State

Зам.-председателят на Комисията А. Хаджи на конференция на BSTU (Берлин, 2012 г.)
Vice-chairman A. Hadzhi at a conference of BSTU (Berlin, 2012)

Партньорства Partnerships

*Прегседателски съвет на EMCA (Прага, 2013 г.)
Session of the European Network (Prague, 2013)*

изложба. Съвместно с Българската национална филмотека организираме други общи инициативи.

Още със създаването си Комисията за разкриване на архивните документи на комунистическите тайни служби в България предизвика широк международен интерес. Съвместно с партньорите си от бившите източноевропейски държави на 16 декември 2008 г. Комисията участва в учредяването на Европейската мрежа за съхранение на архивите (EMCA), включваща 7 държави-членки (България, Германия, Полша, Румъния, Словакия, Унгария и Чехия) и 4 държави-наблюдателки (Естония, Латвия, Литва и Словения). Чрез мрежата, държавите-членки все повече акцентират върху значението за обществото на отварянето на досиетата, на правно-нормирания достъп до тях и на независимата научноизследователска дейност. В периода юли 2011 г. – февруари 2012 г. КР-ДОПБГДСРСБНА оглави председателството на Европейската мрежа за съхранение на архивите.

Agency. The initiative is scheduled to end with the publication of a collection of documents and a display exhibition. A number of other shared initiatives to be carried out together with the Bulgarian National Film Archive are underway.

The Committee for disclosing the archives of the Bulgarian communist secret services of the past has attracted wide international attention from the very beginning. On 16 December 2008, it joined its array of partners from former Eastern Bloc countries to become one of the founding member organisations of the European Network of Official Authorities in Charge of the Secret-Police Files consisting of seven member countries (Bulgaria, Germany, Poland, Romania, Slovakia, Hungary and the Czech Republic) and four observer countries (Estonia, Latvia, Lithuania and Slovenia). Participation in the European Network will broaden the options of its member states to develop the focus on the social and public significance of the opening of the files, legally certain access thereto and independent research. Between July 2011 and February 2012 the CDDAABCSSISBNA held the presidency of the

Основната задача на Комисията през Мандат 2012-2017 г. е в рамките на международната си дейност и в бъдеще да продължи сътрудничеството с партньорските организации от Европейската мрежа за съхранение на архивите и да участва активно в общите инициативи, като отново кандидатства за поемане на председателството на ЕМСА, което се извършва на ротационен принцип.

European Network of Official Authorities in Charge of the Secret-Police Files.

The Committee's primary task for the 2012-2017 mandate is to concentrate its international efforts and future operations to continue to collaborate with partner organisations from the European Network of Official Authorities in Charge of the Secret-Police Files and actively participate in joint partnership action. The Committee is taking steps to apply for the presidency of the European Network (which is based on the rotation principle) for a second time.

*Работна среща на ЕМСА с участието на председателя на Комисията Е. Костадинов (Прага, 2013 г.)
Chairman Kostadinov at a working meeting of the Network (Prague, 2013)*

Комисията си е поставила за цел:

- ✓ да участва в изследователската дейност на партньорските организации;
- ✓ да работи по съвместни проекти;
- ✓ да участва в публични форуми, организирани от чуждестранните партньорски организации от мрежата;
- ✓ членове от Комисията да участват с изказвания в международни научни форуми;
- ✓ да разширява възможностите за международно сътрудничество и с други държави, които не са членки в ЕМСА.

The Committee has set itself the objectives of:

- ✓ participating in research initiatives and programmes of partner organisations;
- ✓ engaging in joint projects;
- ✓ taking part in public forums and events promoted by its international partners from the European Network;
- ✓ encouraging its members to participate as speakers in international science meetings;
- ✓ extending international cooperation to other non-member countries of the European Network.

Погледът на обществото¹

Когато през 2008 г. Комисията започна активно дейността си, общественото внимание не бе силно ангажирано към темата за досиетата. Недоверието към работата на младата институция вземаше връх над доверието. Не ставаше въпрос за недоверие на политическа основа, а по-скоро за скептични нагласи. Мотивите бяха доста различни. От една страна, това бяха резерви относно достоверността на самата информация и пълнотата на архива; от друга, хората се съмняваха, че ще бъдат извадени на светло всички сътрудници на бившата ДС – нещо, което се подхранваше от политици, от анализатори, от проверени и подлежащи на проверка лица. На този орган се гледаше като на инструмент на управляващите, който работи в интерес на властта. Едва **17 %** посочваха, че се интересуват от това как работи Комисията по досиетата. В същото време обаче бяха регистрирани като цяло позитивни обществени нагласи към закона, който регламентира дейността ѝ. За разкриване на агентурното минало на всички публични фигури у нас се обявиха **44%**, а **25 %** бяха против. Доста висок бе делът на хората, които нямат мнение по въпроса – **31%**.

Година по-късно през 2009 г. мнението на анализаторите вече бе, че *това, което се прави от Комисията, е мисия с историческа ценност и стойност*. Усещането, че нещата най-после се случват, доведе и до намаляване с 6 пункта за една година на недоверието към работата на Комисията. Само за една година работа изследванията за нагласите на обществото регистрираха трайни и категорични нагласи по отношение на въпроса трябва ли да бъде огласена информацията за агентурното минало на всички публични лица у нас. Това бе въпрос, който изискваше трайно решение според половината от българите.

Предубедените към дейността на Комисията, според които начинът, по който тя работи, застрашава националната сигурност на страната, започнаха да намаляват. Това бе наистина пряк резултат от стила на работа на Комисията до този момент, както и от степента на сработеност между нейните членове.

¹ Изследването на обществените нагласи е резултат от проучвания на НЦИОМ.

The view of the public¹

When, in 2008, the Committee assumed its active duties the attention of the public was not greatly excited with the topic of the secret files. Doubts and suspicions of the role and function of the newborn institution took the upper hand. It was rather a matter of public skepticism than politically driven lack of confidence. A whole variety of reasons were at play. There were, on the one hand, hesitations on the credibility of information and legitimacy and integrity of the archives, and, on the other hand, doubts whether all collaborators of the former State Security would be brought out in the open. General fears were constantly played on by the statements of elected political figures, analysts, persons already examined or pending examination. The Committee was perceived as an instrument in the hands of authority figures to be twisted and manipulated to the benefit of political power actors. Mere 17% of the participants in the survey expressed any interest at all in the dealings of the Committee for the Secret Police Files. Meanwhile, public opinion and attitudes were, as a whole, in favour of the legislation governing its operations. 44% of poll participants took a positive attitude towards the public announcement of affiliation to the communist secret and intelligence services for all public figures, while 25% objected the idea. The percentage of people with no opinion on the subject was standing at a relatively high 31%.

One year later, in 2009, analysts were already of the opinion that *the work of the Committee is recognised as a worthy mission and a significant historical contribution*. The sense that things are finally coming into place had generated a 6% drop in the level of distrust towards the Committee over the period of one year. Within the same time interval, opinions solidified and stable attitudes were formed towards the announcement of affiliation of all public figures to the communist secret and intelligence services. Half of Bulgarians demanded a lasting solution to the problem.

The bias towards the Committee, manifested in the assumption that its work is used to the prejudice of the national interests and jeopardises national security, is on the decline. This is a direct result of the working methods adopted and practiced by the Committee so far, as well as the teamwork and partnership between its members.

According to a large portion of poll participants interviewed in 2009, the Committee needed to exert maxi-

¹ Figures from a survey conducted by the National Center for Public Opinion.

Погледът на обществото The view of the public

През 2009 г. голяма част от хората вече бяха на мнение, че Комисията по досиетата е длъжна да положи много усилия за изграждане на архив на документите на бившите тайни служби, който да остане в националната ни история като важен документален принос. Нещо повече, подкрепата на подобна идея означаваше, че е налице съзнание за пренасяне на историческата памет към новите поколения и за „изнасяне на здрава фактологична основа“ на темата за досиетата като част от най-новата ни история, която следва да не остане непозната и главно спорна като интерпретация за младите поколения българи. Оказа се обаче, че е трудно младите поколения да бъдат пряко въввлечени в темата и да проявяват интерес в момент, когато все още се работи по огласяне на сътрудниците на службите.

мум effort to build an archive for the files of the former secret services, which would go down in national history as an important documentary contribution. Moreover, support for this idea pointed to awareness of the importance of preserving historical memory for generations to come and of the significance of 'a solid evidence base' for the treatment of the issue. A reminder of our most recent history, secret police files are not an issue to remain vague and, above all, unresolved for the younger generations of Bulgarians. However, it did not prove easy to involve young people with the subject, attract their attention and provoke their interest at a time when the process of investigating and announcing affiliation is still underway.

The interest of members of the Bulgarian community in the business and decisions of the Committee concerning public figures of the day, continued to further increase in 2010. The Committee made itself more

През 2010 г. делът на българите, които се интересуват от решенията на Комисията на публични личности, продължи да расте. Комисията стана все по-разпознаваема за обществото, а работата ѝ пораждаше интерес сред все повече българи. Сравнението на социално-демографските профили през различните години показва двойно увеличение на интереса на младите хора на възраст под 30 години към решенията на Комисията по досиетата. Освен за интерес към решенията на Комисията, тези

visible and recognisable to domestic audiences while effectively attracting the attention of larger portions of society. The social and demographic profile of survey respondents over the years suggests a double increase in the number of young people under the age of 30 who are interested in the resolutions published by the Committee for the Secret Police Files. The poll evidence however went beyond a mere statement of increase of public interest. The Committee had managed to make its way into the spotlight of media and social attention, assume its place in the media

Погледът на обществото

The view of the public

данни вече говореха и за реално медийно присъствие, за подобряване на медийната визия, както и за подобрена комуникация с широката аудитория. Продължи да нараства делът на убедените, че информацията за агентурното минало на всички публични лица трябва да бъде огласена. Това бе още един индикатор за това, че дейността на Комисията и нейните решения намират все по-добронамерен прием в публичното пространство.

Макар и бавно, общественото мнение се укрепостяваше и еманципираше що се отнася до публичния образ на Комисията по досиетата и до оценките за нейната работа.

Промените, които настъпваха в общественото мнение, бяха бавни, но трайни и определено положителни.

Представата, че Комисията следва неизменно изискванията на закона и не произвежда напрежения и конфликти, остана през годините. В средата на първия мандат големите въпросителни пред общественото мнение все още бяха в рамките на ценностния контекст на преценките – това бяха нравствено-морални въпросителни, които тепърва разчитаха да получат удовлетворителни отговори. Това предполагаше дискусии по базисни ценностни въпроси, където Комисията и нейната дейност да се преплитат с по-глобални нравствени теми пред съвременните хора.

Промените в общественото мнение по отношение на предмета на работа на Комисията протичат бавно, но в позитивна посока и необратимо. Големите въпросителни пред общественото мнение остават в рамките на ценностния контекст на преценките. Това са нравствено-морални въпросителни, които тепърва ще разчитат да получат удовлетворителни отговори.

23 години след началото на демократичните промени, в началото на 2012 г., **48%** от българите са на мнение, че бившата ДС е била репресивен апарат. Пет пъти по-малко са намиращите подобно определение за неприложимо към бившата ДС.

Постоянно расте делът на българите, според които информацията за агентурното минало на всички публични лица трябва да бъде огла-

landscape, enhance its image in the public eye, and achieve two-way communication with the wider audience. The share of respondents convinced that full disclosure of the identity of all public figures formerly affiliated to the state security services is the way to go is high and growing. This further indicated a steady increase in public approval rates for the Committee, its proceedings and the outcome thereof.

Bulgarian society was warming up, albeit slowly, to this idea of publicity and was beginning to recognise and accept the image of the Committee for the Secret Police Files and acknowledge the effects of its work.

Permanent and, above all, positive changes in public sentiments were taking place at a slow pace to a lasting effect.

Perceptions of the Committee as law-abiding institution acting in strict compliance with the rule of law and avoiding tension and conflicts remained unchanged over the years.

Halfway through the first mandate, the consciousness of the public was still occupied primarily with concerns about the ethical implications of judgements. Those were all questions concerning moral and ethical standards which had to be addressed to a satisfactory conclusion. This would involve discussions on fundamental moral principles where account would be taken of the activities of the Committee in the context of more universal ethical questions facing modern societies.

The positive change taking place in the mentality of the general public, as regards matters within the scope of competence of the Committee, is taking place slowly but surely to become a permanent state of mind. The ethical implications of judgements remain a major concern for the public. These are all questions concerning moral and ethical principles which remain to be dealt with in search for satisfactory answers.

In the beginning of 2012, 23 years since the onset of democratic changes, some **48%** of Bulgarians hold the opinion that the former State Security was a repressive apparatus. Other respondents find this description to neither fit, nor describe the modus operandi of the former services of the State Security. The number of the latter is five times less than the number of the former.

Bulgarian society is experiencing a steady increase in the numbers of citizens insisting that affiliation of all public figures to the former state security services

сявана (от **44%** през март 2008 г. на **57%** през февруари 2012 г.).

Интересът към работата на Комисията е трайно висок сред гражданите на възраст между 40 и 60 г., сред живеещите в столицата и в големите градове, сред високообразованите и заможните. Расте интересът на младите хора към дейността на Комисията по досиетата. През февруари 2009 г. младите под 30 г., които са се интересували от работата на Комисията, са били **9%**, а през 2012 г. те вече са **29%**.

Интересът в новите поколения българи започна бавно да се заражда, когато нещата

should be made common knowledge (**44%** in March 2008 compared to **57%** in February 2012).

A constant high percentage of the well-educated, well-to-do residents of the capital and of big cities between the ages of 40 and 60 acknowledge to taking interest in what the Committee is doing. The Committee for the Secret Police Files is drawing increasing attention from the younger generations. The share of respondents under the age of 30 who are aware of the work of the Committee has increased from **9%** in February 2009 to **29%** in 2012.

The new generations of Bulgarians appeared to develop a gradual interest in the Committee's mis-

Погледът на обществото

The view of the public

можеха да им бъдат представени спокойно, интерпретациите не водеха до обществено напрежение и конфронтации, а архивът отреждаше на темата важно място в новата история. По такъв начин новите генерации започнаха да създават съпричастност към една или друга тема.

Оценките за работата на Комисията по досиетата през годините са по-скоро позитивни. Според една четвърт от българите, с работата си Комисията по досиетата е повишила обществения интерес по темата. Така, от създаването на Комисията, с **10%** нараства дялът на българите, според които тя съумява да привлича обществения интерес към темата. През 2008 г. хората, които твърдяха, че Комисията не съумява да привлича обществен интерес, бяха два пъти повече от онези, които констатираха повишен обществен интерес по темата. Сега ситуацията е променена – дяловете на даващите положителни и отрицателни оценки вече са изравнени. **Около две трети от трайно интересуващите се от работата на Комисията посочват, че тя е успяла да засили обществения интерес към работата си.**

За последните години бе регистриран повишен интерес към интернет страницата на Комисията, както и към специализираните информационни сайтове в Интернет. Това е индикация за потребност от автентична информация.

В началото на втория мандат на Комисията „ЗА“ промени в действащия закон за досиетата се обявиха около една трета от българите, като **25% искаха да се разшири обхватът на проверяваните лица** и с промените в закона това се случи. За по-възрастните, които споделяха подобно мнение, бе важно тази страница от историята да не се затваря непрочетена. Може да се очаква, че от степента на отвореност и достъпност на подобна информация ще зависи и интересът на младите хора към темата за досиетата в бъдеще.

sion and activities when facts could be presented in a calm and reasonable manner, interpretations of events would not trigger disturbance and commotion, and the archives would ensure a prominent place for the secret police files in recent history. Thus, the new generations became increasingly aware and informed about a wide range of topics.

The performance of the Committee for the secret police files has received generally rather positive assessments over the years. The Committee is recognised for its efforts to raise public awareness and attention to the topic of the secret files by one-fourth of Bulgarians participating in the survey. This represents a 10% increase in the recognition of its status since its establishment. According to results of the 2008 polls, the number of respondents maintaining the opinion that the Committee is failing in its duty to engage the attention of the public and promote the topic was twice the number of poll participants insisting on the exact opposite. The tables are reversed now. An equal number of respondents feel positive and negative about the impact of the Committee. **About two-thirds of those closely following its proceedings acknowledge the accomplishments and role of the Committee in raising awareness and enhancing the popularity of the topics on its agenda.**

Online visitor traffic to both the website of the Committee and specialised online news media on the subject has increased over the recent years. This trend has highlighted the need and demand for trusted sources of reliable information.

In the beginning of the second mandate of the Committee nearly one-third of Bulgarian citizens declared approval of potential changes to the relevant legislation on the secret police files. **25% were looking forward to see the scope of examined persons extended**, a development brought about by the later amendments to the law. Older generations who shared the view believed that before turning this page of history, we need to read it in a loud and intelligible voice. A safe assumption can be made that the ease of use and access to this kind of information will shape the awareness of young generations of the history of secret police files.

Речник

Glossary

Най-често срещани съкращения

а.е.	Архивна единица
АМВР	Архив на Министерството на вътрешните работи
АМВнР	Архив на Министерството на външните работи
АНРС	Архив на Националната разузнавателна служба
ВЕ	Вражеска емиграция
ВГУ	Второ главно управление (на ДС)
ВР	Вербовъчна разработка
ГД	Групова разработка
ГДОР	Групово дело за оперативна разработка
ГО	Граничен отряд
ГСУ	Главно следствено управление
ДДС	Дирекция Държавна сигурност
ДВ	Доверена връзка
ДЗ	Доброволен заявител
ДИА	Дирекция „Информация и архив“ (на МВР)
ДЛ	Доверено лице
ДОН	Дело за оперативно наблюдение
ДОП	Дело за оперативна проверка
ДОР	Дело за оперативна разработка
ДС	Държавна сигурност
З/А	Задграничен агент
ИД	Информационно дело
ИР	Изменник на родината
ИПЦ	Идеологически подривни центрове
КА	Служба „Картотека и архив“ (в ПГУ)
КВ	Кандидат за вербовка
КГБ	Комитет за Държавна сигурност (на СССР)
КДС	Комитет за Държавна сигурност (на НРБ)
КК	Конспиративна квартира
КРО	Контраразузнавателен отдел
ЛР	Лична разработка

Frequently used abbreviations

File unit
Ministry of the Interior Archives
Ministry of the Exterior Archives
National Intelligence Service Archives
Enemy Emigration
Second Head Directorate (of the SS)
Recruitment dossier
Group surveillance dossier
Group case for operative development
Border squad
Head Directorate for Investigation
State Security Directorate
Confidential Connection
Voluntary informer
Information and Records Directorate
Confidential informant
Operative surveillance act
Operative control act
Operative development act
State Security
Overseas spy
Information file
National traitor
Ideological subversive centers
Files and Archives Service
Candidate for recruitment
Committee for State Security (KGB - USSR)
Committee for State Security
Secret abode
Counter-intelligence department
Individual surveillance dossier

Речник Glossary

М„Вихрен“	Контрол върху лична и служебна кореспонденция	Check on private and business correspondence
М„Канал“	Мероприятия по ВЕ (вражеска емиграция)	Surveillance operations against hostile emigrants
М„Лъч“	Подбор и вербуване на чужди граждани за агенти	Recruitment of foreigners as agents
М „Пирин“	Подслушване на домашен и служебен телефон	Home and business phone tapping
М„Родопи“	Подслушване чрез монтиран микрофон в дома	Bugging of private premises
НКВД	Народен комисариат за вътрешни работи (на СССР)	People's Commissariat for Internal Affairs (USSR)
Н.Р	Нелегален разузнавач	Clandestine intelligence agent
НСЗК	Национална служба за защита на Конституцията	National Service for Constitution Protection
НСТ	Национален съюз на труда	National Labor Union
ОВ	Оперативна връзка	Operational contact
ОД	Отчетно дело	Performance file
ОР	Оперативен работник	Operative worker
ОРОН	Оперативен работник на обществени начала	Operative worker on public basis
ОСД	Оперативно справочно дело	Operative reference file
ПВ	Пунктове за връзка	Point of contract
ПВС	Прокуратура на въоръжените сили	National Military Prosecutor's Office
ПГУ	Първо главно управление (на ДС)	First head Directorate
ПИ	Представляващ интерес	Target of interest
ПДЯ	Постоянно действаща явка	Permanent safe house
ПЛ	Перспективно лице	Perspective person
СКК	Съюзна контролна комисия	Union control committee
СС	Секретен сътрудник	Secret collaborator
УБО	Управление безопасност и охрана (Пето управление на ДС)	Security and protection Directorate (5 th Directorate of the SS)
Ф.	Фонд	Fund
ФА	Фамилен архив	Family archives
ХКА	Хазяин на конспиративна квартира	Owner of clandestine lodging
ЦДА	Централен държавен архив	Central State Archives
ЦПА	Централен партиен архив	Central Party Archives
ЦРУ	Централно разузнавателно управление	Central Intelligence Agency
ЯК	Явочна квартира	Recruiting place